

**با نمایندگان مردم در مجلس نهم
۲۹. آشنایی با دستگاه‌ها، قوانین، چالش‌ها و
مهمترین آمارهای حوزه زنان و خانواده**

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار
۲	چکیده
۲	مقدمه
۳	مروری بر دستگاه حوزه زنان و خانواده
۷	بودجه دستگاه‌های اجرایی مربوط به زنان و خانواده در قانون برنامه و بودجه ۱۳۸۴-۱۳۹۰
۹	مروری بر قوانین هشت دوره مجلس شورای اسلامی در موضوع زنان و خانواده
۴۵	شاخص‌های جمعیتی، اجتماعی، فرهنگی زنان و خانواده در جمهوری اسلامی ایران
۵۱	چالش‌های حوزه زنان و خانواده
۵۳	منابع و مأخذ

با نمایندگان مردم در مجلس نهم
۲۹. آشنایی با دستگاه‌ها، قوانین، چالش‌ها و مهمترین آمارهای
حوزه زنان و خانواده

پیشگفتار

جایگاه مجلس شورای اسلامی در مقام «خانه ملت» که «عصاره فضایل مردم» است و در جایگاه مرجع انحصاری قانونگذاری در کشور که صلاحیت نظارت بر امور کشور را هم دارد به قدری والا است که معمار کبیر انقلاب اسلامی خمینی روح‌الله این جایگاه را در رأس امور دانست.

وظیفه نمایندگی و وظیفه الهی در مقام نمایندگی مردم در نظام اسلامی است و نمایندگان محترم مجلس ضروری است که با علم و عمل به این تکلیف عمل نموده و پاسدار حقوق مردم شریف بوده و در تحقق اهداف انقلاب اسلامی تلاش نمایند.

مهمترین وظیفه مجلس شورای اسلامی و نمایندگان محترم مجلس، قانونگذاری و نظارت بر حسن اجرای قوانین مصوب است. بدیهی است برای کارآمدی و اثربخشی هرچه بیشتر فعالیت‌هایی که در بازه زمانی چهارساله دوره نهم مجلس در این دو عرصه انجام می‌گیرد لازم است تا نمایندگان محترم توجه خود را معطوف به موضوعات و مسائلی نمایند که تأثیر قانونگذاری آنها در نظام اجرایی کشور بادوام و فراگیر بوده و تضمین‌کننده توأمان توسعه و عدالت باشد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در راستای ارائه خدمت به نمایندگان محترم مبادرت به تهیه یک بسته اطلاع‌رسانی در موضوعات مختلف نموده است تا اطلاعات لازم و مورد نیاز اولیه را جهت نمایندگان برگزیده مردم در دوره نهم مجلس تأمین نماید و چنانچه نمایندگان برگزیده در موضوعاتی اطلاعات کمتری را داشته باشند با استفاده از این مجموعه امکان افزایش سطح دانش آنان در این موارد فراهم شود. موضوعاتی که در این سلسله گزارشات انتخاب شده‌اند در موضوعات مختلف حقوقی، سیاسی، اقتصادی، برنامه و بودجه، اجتماعی، زیربنایی، انرژی و صنعت و معدن با همین رویکرد برگزیده و اولویت‌گذاری شده‌اند.

امید است آنچه انتشار یافته و در اختیار قرار گرفته قابل استفاده و مفید باشد و اطلاعات اولیه لازم مورد نیاز را برای نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی فراهم نماید. همچنین امید است دوره نهم مجلس شورای اسلامی با همکاری تمام نهادهای مؤثر در سیاستگذاری و همت نمایندگان شاهد دوره‌ای پربرابر و کارآمد از نظام قانونگذاری باشیم که مرضی حضرت حق جل و علا و حضرت بقیه‌الله قرار گیرد.

چکیده

گزارش حاضر به بررسی دستگاه‌ها، قوانین مرتبط و آمارهای جمعیتی، اقتصادی و فرهنگی حوزه زنان و خانواده پرداخته است. مهمترین دستگاه‌های حوزه زنان و خانواده، شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده (سیاستگذار) و مرکز امور زنان و خانواده ریاست جمهوری (اجرایی) هستند. این دو دستگاه دارای ردیف بودجه مستقل نیز در قوانین برنامه بودجه می‌باشند. در طول سال‌های انقلاب اسلامی قوانین متعددی جهت حمایت از زنان و خانواده از سوی مجلس شورای اسلامی تصویب شده که از آن میان می‌توان به قانون تأمین زنان و کودکان بی‌سرپرست (دوره اول مجلس)، خدمات نیمه‌وقت بانوان (دوره دوم مجلس) حفظ تابعیت ایرانی برای زن ایرانی ازدواج کرده که با اتباع خارجی (دوره سوم مجلس) الحاق به کنوانسیون حقوق کودک (دوره چهارم مجلس) منع استفاده ابزاری از چهره زن و تحقیر و توهین به او در مطبوعات (دوره پنجم مجلس) قانون حمایت از کودکان و نوجوانان (دوره ششم مجلس) قانون ساماندهی مد و لباس (دوره هفتم مجلس) و قانون جرائم رایانه‌ای (دوره هشتم مجلس) اشاره کرد. نگاهی به آمارهای حوزه زنان و خانواده نشان می‌دهد در بسیاری از حوزه‌ها از جمله آموزش، اشتغال، فرهنگ و هنر شاهد ترقی روزافزون زنان هستیم به عنوان مثال تعداد پذیرفته‌شدگان آموزش عالی دولتی در سال ۱۳۸۵-۱۳۸۶ نسبت به سه دهه گذشته ۱۹ برابر شده است. آمار اشتغال زنان در سال ۱۳۸۵ نیز نشان‌دهنده رشد ۱۲ درصدی است. علاوه بر این رشد و شکوفایی حوزه زنان دارای معضلات و چالش‌های متعددی نیز می‌باشد که از مهمترین آنها می‌توان به تضعیف نهاد خانواده (کاهش نرخ ازدواج و افزایش آمار طلاق و...) گسترش معضلات اجتماعی (کمرنگ شدن حجاب و عفاف در جامعه) و معضلات پزشکی (گسترش سرطان سینه و پوکی استخوان در میان زنان و...) اشاره کرد. شناخت و سیاستگذاری مناسب نقش مهمی در کاهش این معضلات خواهد داشت.

مقدمه

گزارش حاضر به منظور آشنایی هرچه بیشتر نمایندگان دوره نهم مجلس شورای اسلامی با دستگاه‌های تأثیرگذار حوزه زنان و خانواده، بودجه دستگاه‌های اجرایی مربوط به زنان در قانون برنامه و بودجه از سال ۱۳۸۴ تا قانون سال ۱۳۹۰، قوانین تصویب شده در طول هشت دوره مجلس شورای اسلامی در مورد زنان و خانواده، شاخص‌های جمعیتی، آموزشی، اشتغال، فرهنگی و اجتماعی این حیطه تهیه شده است. در پایان نیز به مهمترین چالش‌های پیش روی زنان و خانواده ایرانی پرداخته شده است. شناخت هرچه بیشتر این شاخص‌ها زمینه‌های مناسبی برای سیاستگذاری و قانونگذاری بهتر در حیطه مسائل زنان و خانواده از سوی قوه مقننه را فراهم خواهد کرد.

مروری بر دستگاه حوزه زنان و خانواده

دستگاه‌های مرتبط با زنان و خانواده در جمهوری اسلامی ایران را می‌توان به چهار دسته کلی تقسیم کرد: دستگاه‌های سیاستگذار، اجرایی، قضایی و مراکز پژوهشی

۱. دستگاه‌های سیاستگذار

این دستگاه‌ها، سیاست‌های اصلی نظام را در رابطه با زنان و نهاد خانواده تعیین می‌کنند. نهادهای فعال در حوزه سیاستگذاری مسائل زنان و خانواده، شورای فرهنگی اجتماعی زنان و کمیته امور بانوان و جوانان مجمع تشخیص مصلحت نظام هستند.

شرح وظایف	نشریه	زیرمجموعه	رئیس فعلی	تاریخ تشکیل	دستگاه‌های سیاستگذار
تدوین و پیشنهاد سیاست‌های لازم به‌منظور ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد شخصیت زن و تسریع در بازیابی ارزش و کرامت انسانی و تأمین حقوق همه‌جانبه زنان برپایه موازین اصیل اسلام و تدوین الگوهای مناسب؛ سیاستگذاری در حوزه مسائل اجتماعی و فرهنگی مربوط به زنان و خانواده ... مهمترین اقدام: تدوین و تصویب سیاست‌ها در حوزه مسائل زنان و خانواده	مطالعات راهبردی زنان (کتاب زنان) از سال ۱۳۷۷	شورای عالی انقلاب فرهنگی	دکتر کبری خزئی	۱۳۶۶/۳/۱۹	شورای فرهنگی اجتماعی زنان*
پیشنهاد سیاست‌های کلی زنان، جوانان، خانواده، اوقات فراغت، ورزش ارائه نظر درخصوص موارد اختلافی مجلس و شورای نگهبان با موضوع زنان و جوانان ارائه نظر کارشناسی درخصوص زنان و جوانان به رئیس، دبیر و کمیسیون‌های دبیرخانه و مجمع	-	مجمع تشخیص مصلحت زنان	لیلی بروجردی	آذر ۱۳۷۶	کمیته امور بانوان و جوانان

* نام و مصوبه این شورا در ۱۳۸۹/۹/۱۶ مورد اصلاح قرار گرفت و به شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده تغییر یافت. البته شرح وظایف این شورا تغییری نکرد.

۲. دستگاه‌های اجرایی

این دستگاه‌ها در حقیقت وابسته به دولت هستند و بخشی از بدنه دولت را تشکیل می‌دهند. مرکز زنان و خانواده ریاست‌جمهوری، دفتر امور زنان وزارت کشور، اداره کل امور بانوان شهرداری تهران از جمله مهمترین این دستگاه‌ها هستند. علاوه بر موارد فوق، تمامی وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی کشور نیز دارای دفاتر مربوط به امور زنان هستند.

اهداف	نشریه	زیرمجموعه	رئیس	تاریخ تشکیل	دستگاه‌های اجرایی	
تسهیل اجرای سیاست‌های مرتبط با مسائل زنان؛ تهیه برنامه عمل برای اتصال حلقه سیاستگذاری به حلقه اجرا، ارتقای وضعیت زنان و توانمندسازی آنها، تحکیم بنیان خانواده، ارائه الگوی توسعه فرهنگ دینی برای بانوان، عمده‌سازی مشکلات زنان در دستگاه‌ها ... مهمترین اقدام: شرکت در چهارمین کنفرانس جهانی زن در پکن (۱۳۷۵)	-	ریاست‌جمهوری هیئت دولت	شهلا حبیبی	دوره ریاست‌جمهوری علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی ۱۰ آذر ۱۳۷۰-۱۳۷۶	دفتر امور زنان	مرکز امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری
افزایش مشارکت اقتصادی و سیاسی - اجتماعی زنان در اجتماع، تقویت ساختار و تشکیلات امور زنان ... مهمترین اقدام: تقویت نگرش جنسیتی در برنامه چهارم توسعه؛ تلاش جهت الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض علیه زنان (CEDAW) که به تصویب نرسید	-	ریاست‌جمهوری	زهرا شجاعی	دوره ریاست‌جمهوری محمد خاتمی ۱۳۷۶-۱۳۸۴	مرکز امور مشارکت زنان	
افزایش مشارکت زنان در خانواده و اجتماع، ارتقای نگرش‌ها و باورها در مسائل زنان، تحکیم بنیان خانواده، ارائه الگوی زن مسلمان، شناخت مشکلات زنان در حوزه‌های مختلف ... مهمترین اقدامات: اجرای طرح رحمت تحت عنوان آموزش خانواده، طرح‌های پژوهشی در حیطه مسائل خانواده	گاهنامه «هفته‌نامه زنان»	ریاست‌جمهوری	نسرین سلطان‌خواه؛ زهرا طبیب‌زاده نوری؛ مریم مجتهدزاده؛	دوره ریاست‌جمهوری محمود احمدی‌نژاد ۱۳۸۴ تاکنون	مرکز امور زنان و خانواده	

اهداف	نشریه	زیرمجموعه	رئیس	تاریخ تشکیل	دستگاه‌های اجرایی
انجام مطالعات و تحقیقات لازم درخصوص وضعیت، مسائل و مشکلات زنان مطالعه و بررسی پیرامون شیوه‌های افزایش سطح آگاهی و دانش عمومی زنان سراسر کشور ابلاغ سیاست‌های کلی نظام و خط‌مشی فعالیت‌ها و بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های وزارتی و مصوبات سایر مراجع ذیصلاح در امور بانوان به کمیسیون‌های امور بانوان و پیگیری و نظارت بر اجرای آنها ...	-	معاونت اجتماعی و فرهنگی وزارت کشور	زهرا حاج عباس قلی مشاور وزیر کشور و مدیر کل دفتر امور بانوان	۱۳۶۹ تحت عنوان دبیرخانه رسیدگی به امور بانوان	دفتر امور بانوان وزارت کشور
ارتقای کیفیت زندگی بانوان شهروند خصوصاً زنان سرپرست خانوار تربیت و پرورش بانوان شهروند آینده‌نگر، امیدوار، ساعی، کوشا، قوی، نوآور، خلاق، کارآفرین و مشارکت‌پذیر	-	شهرداری تهران	زهرا سادات مشیر	آبان‌ماه ۱۳۸۴	اداره کل امور بانوان شهرداری تهران

۳. مراکز رسیدگی به امور قضایی زنان و خانواده

جهت ساماندهی مسائل حقوقی و قضایی زنان، اداره حمایت از حقوق زنان و کودکان زیرمجموعه اداره امور فرهنگی و اجتماعی قوه قضائیه تشکیل شده است. علاوه بر این مرکز، تمامی مراکز قضایی استان‌های کشور نیز دارای چنین اداره‌ای هستند.

اهداف	نشریه	زیرمجموعه	رئیس	تاریخ تشکیل	مراکز قضایی
رسیدگی به پرونده‌های زنان و کودکان بزهکار حمایت از حقوق زنان و کودکان بزه‌دیده ارتقای کیفی آموزش قضات اطفال	-	اداره کل اجتماعی و فرهنگی حوزه ریاست قوه قضائیه	صدیقه سادات زرشکن زمان‌پور	مهرماه ۱۳۸۱	اداره حمایت از حقوق زنان و کودکان قوه قضائیه

۴. مراکز پژوهشی - آموزشی

این مؤسسات با هدف ساماندهی و ارتقای مطالعات و تحقیقات در رابطه با مسائل مربوط به زنان و خانواده تشکیل شده‌اند، عمده فعالیت‌های این مراکز، فعالیت‌های پژوهشی و برگزاری سمینارها با موضوع زنان و خانواده است، اما در کنار آن به فعالیت‌های آموزشی در حیطه زنان نیز می‌پردازند.

مراکز پژوهشی آموزشی	تاریخ تشکیل	رئیس	زیرمجموعه	فصلنامه	اهداف
پژوهشکده الزهرا	۱۳۷۷	فروغ الصباح شجاع نوری	دانشگاه الزهرا	علمی - پژوهشی مطالعات زنان از سال ۱۳۸۲	انجام پروژه‌های بنیادی، کاربردی و توسعه‌ای پیرامون مسائل زنان بررسی وضعیت و مسائل زنان در زمینه‌های مختلف ایجاد بانک اطلاعاتی زنان تأسیس دوره تحصیلات تکمیلی - پژوهشی مطالعات زنان در دانشگاه الزهرا
مرکز مطالعات و تحقیقات زنان دانشگاه تهران	۱۳۸۰	مرضیه فرمند پور	دانشگاه تهران	علمی - پژوهشی زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان) فصلنامه زن در فرهنگ و هنر (پژوهش زنان)	مسئله‌شناسی زنان در جامعه ایران پژوهش در حوزه زنان و خانواده کمک به گسترش و تعمیق علم با توجه به ملاحظات جنسیتی ایجاد هماهنگی و ارتباط مستمر بین مراکز سیاستگذاری در حوزه زنان با نظام آموزش عالی کشور انجام فعالیت‌های لازم برای توسعه آموزش‌های مرتبط با امور زنان
پژوهشکده خانواده شهید بهشتی	۱۳۸۰	جمیله علم‌الهدی	دانشگاه شهید بهشتی	علمی - پژوهشی خانواده‌پژوهی	انجام فعالیت‌های پژوهشی در رشته‌های مختلف مرتبط با خانواده، یعنی روان‌شناسی، روان‌پزشکی، مشاوره، مددکاری اجتماعی، جامعه‌شناسی، تاریخ، مردم‌شناسی، تعلیم و تربیت، حقوق، بهداشت خانواده، ژنتیک انجام فعالیت‌های آموزشی در حیطه مسائل خانواده و خانواده درمانی
پژوهشکده مطالعات و تحقیقات زنان قم	۱۳۷۷	محمدرضا زیبایی‌نژاد	حوزه علمیه خواهران قم	نشریه حوراً از سال ۱۳۸۲	انجام پژوهش‌های بنیادی و کاربردی مرتبط با امور زنان و خانواده پاسخگویی به مسائل و شبهات در عرصه مسائل زنان و خانواده پرورش پژوهشگران، اساتید و کارشناسان حوزه مطالعات اسلامی زن و خانواده آموزش‌های ترویجی به‌منظور انتقال دیدگاه اسلام به مبلغان، حوزویان و دانشگاهیان در عرصه فوق‌الذکر انجام امور کارشناسی و ارائه مشاوره مربوط به موضوع زن و خانواده حمایت از تأسیس رشته مطالعات زنان در حوزه علمیه

بودجه دستگاه‌های اجرایی مربوط به زنان و خانواده در قانون برنامه و بودجه ۱۳۸۴-۱۳۹۰

از آنجا که فقط مرکز زنان و خانواده ریاست جمهوری و شورای فرهنگی - اجتماعی زنان و خانواده دارای ردیف بودجه مستقل در قانون بودجه هستند، اعتبارات این دو دستگاه در طول سال‌های ۱۳۸۴ تا قانون سال ۱۳۹۰ در ادامه بیان می‌گردد. هرچند در دوره‌های مختلف گاهی شاهد کاهش اعتبار این دستگاه‌ها هستیم، اما به‌طور کلی بودجه این مراکز روند رو به رشدی داشته است.

جدول ۱. اعتبارات عمرانی دستگاه‌های مربوط به زنان و خانواده (۱۳۸۴-۱۳۹۰) (میلیون ریال)

شماره ردیف	نام سازمان	۱۳۸۴		۱۳۸۵		۱۳۸۶		۱۳۸۷		۱۳۸۸		۱۳۸۹		لایحه ۱۳۹۰	
		درصد رشد	عمرانی	درصد رشد	عمرانی	درصد رشد	عمرانی	درصد رشد	عمرانی	درصد رشد	عمرانی	درصد رشد	عمرانی	درصد رشد	عمرانی
۱۰۱۰۲۴	مرکز امور زنان و خانواده ریاست جمهوری	۴۵	۲۲۰	۱۵۷	-۲۸/۶۴	۲۷۵	۷۵/۱۶	۳۶۰	۳۰/۹۱	۲۶۲	-۲۷/۲۲	۲۶۰	-۰/۷	۲۸۶	۱۰
۱۱۳۶۱۰	شورای فرهنگی اجتماعی زنان	۴۵	۳۸۵	۲۷۵	-۲۸/۵۷	۲۷۵	۰	۳۶۰	۳۰/۹۱	۲۶۲	-۲۷/۲۲	۲۹۰	۱۰/۶۸	۳۱۹	۱۰

جدول ۲. اعتبارات هزینه ای دستگاهی مربوط به زنان و خانواده (۱۳۸۴-۱۳۹۰) (میلیون ریال)

شماره ردیف	نام سازمان	۱۳۸۴		۱۳۸۵		۱۳۸۶		۱۳۸۷		۱۳۸۸		۱۳۸۹		لایحه ۱۳۹۰	
		درصد رشد	هزینه‌ای	درصد رشد	هزینه‌ای	درصد رشد	هزینه‌ای	درصد رشد	هزینه‌ای	درصد رشد	هزینه‌ای	درصد رشد	هزینه‌ای	درصد رشد	هزینه‌ای
۱۰۱۰۲۴	مرکز امور زنان و خانواده ریاست جمهوری	۸/۳۵	۳۶,۲۵۶	۱۴۷	۸۹,۵۳۶	-۱/۵	۸۸,۲۰۰	-۰/۴	۸۷,۸۲۰	۱/۲	۸۸,۹۴۸	۱۰/۱۷	۹۸,۰۰۰	۱۰۱,۰۳۷	۳/۰۹
۱۱۳۶۱۰	شورای فرهنگی اجتماعی زنان	۱۰/۸	۳,۶۱۵	۳۴/۶۶	۴,۸۶۸	-۲/۸۳	۴,۷۳۰	۰/۵۲	۴,۷۵۵	۴۴/۳۷	۶,۸۶۵	۲۹/۶۴	۸,۹۰۰	۹,۲۶۵	۴/۱

جدول ۳. کل اعتبارات دستگاهی مربوط به زنان و خانواده (۱۳۸۴-۱۳۹۰) (میلیون ریال)

شماره ردیف	نام سازمان	۱۳۸۴		۱۳۸۵		۱۳۸۶		۱۳۸۷		۱۳۸۸		۱۳۸۹		لایحه ۱۳۹۰	
		درصد رشد	کل اعتبارات	درصد رشد	کل اعتبارات	درصد رشد	کل اعتبارات	درصد رشد	کل اعتبارات	درصد رشد	کل اعتبارات	درصد رشد	کل اعتبارات	درصد رشد	کل اعتبارات
۱۰۱۰۲۴	مرکز امور زنان و خانواده ریاست جمهوری	۸/۷	۳۶,۴۷۴	۱۴۶	۸۹,۶۹۳	-۱/۳۶	۸۸,۴۷۵	-۱/۱۲	۸۷,۴۸۰	۱/۹۸	۸۹,۲۱۰	۱۰/۱۴	۹۸,۲۶۰	۱۰۱,۳۲۳	۳/۱۱
۱۱۳۶۱۰	شورای فرهنگی اجتماعی زنان	۱	۴,۰۰۰	۲۸/۶	۵,۱۴۳	-۲/۷	۵,۰۰۵	۲/۲۰	۵,۱۱۵	۳۹/۳۴	۷,۱۲۷	۲۸/۹۴	۹,۱۹۰	۹,۵۸۴	۴/۲۹

مروری بر قوانین هشت دوره مجلس شورای اسلامی در موضوع زنان و خانواده

مجلس شورای اسلامی از آغاز شکل‌گیری تا به حال تلاش کرده قوانین حمایتی را برای زنان و خانواده‌ها به‌خصوص خانواده شهدا و ایثارگران در حوزه‌های مختلف بهداشت، آموزش، اشتغال و امور فرهنگی - اجتماعی تصویب کند. در ادامه قوانین حوزه زنان و خانواده به تفکیک دوره‌های مختلف مجلس ذکر شده است.

جدول ۴. قوانین دوره اول مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندان‌پزشکان و داروسازان	۱۳۶۰/۳/۴	ماده (۶) - تبصره - نظر به اینکه طبق قانون الغای خدمات اجتماعی زنان - زنان از خدمت زیر پرچم معاف می‌باشند لذا خدمت خارج از مرکز در مورد آنان به مدت ۳ سال خواهد بود
۲	قانون خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی	۱۳۶۰/۸/۲۴	- زنان متأهل پزشک و پیراپزشک و حرف وابسته از انجام خدمات ذکر شده در این قانون معاف می‌باشند، (یعنی موظف نیستند هر سال یک‌ماه در محل‌هایی که وزارت بهداشت معین می‌نماید خدمت کنند)
۳	قانون برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس و عائله تحت تکفل آنان در مقابل حوادث و سوانح ناشی از مسئولیت‌های خطیر نمایندگی	۱۳۶۰/۹/۲	حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس بعد از شهادت یا فوت در راه انجام وظیفه به عائله تحت تکفل آنان پرداخت می‌شود. یا اگر نماینده معلول شود (معلولیت در جنگ یا هنگام انجام‌وظیفه) و بر اثر این معلولیت فوت نماید نصف مقرری ماهیانه به عائله تحت تکفل وی پرداخت می‌شود
۴	قانون واگذاری حق حضانت فرزندان صغیر یا محجور به مادران آنها	۱۳۶۰/۱۰/۸	حضانت فرزندان صغیر یا محجور که پدرانشان به مقام والای شهادت رسیده یا فوت شده باشند با مادران آنها خواهد بود
۵	تفسیر قانونی مجلس شورای اسلامی راجع به قانون خدمت نیروی انسانی، درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۸/۹/۱۴ و قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندان‌پزشکان و داروسازان مصوب ۱۳۶۰/۳/۴	۱۳۶۱/۱/۳۰	- مشمولان اثاث که بعداً شوهر اختیار می‌نمایند، از زمان داشتن شوهر مشمول معافیت موضوع تبصره «۲» ماده (۱) این قانون هستند - خدمت خارج از مرکز زنان شوهردار پزشک و دندان‌پزشک و داروساز ۳ سال می‌باشد که می‌توانند در مناطق مجاز در بخش خصوصی یا عمومی کار کنند

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۶	قانون اصلاح بند «ث» ماده (۳) قانون برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس شورای اسلامی و عائله تحت تکفل آنان در مقابل حوادث و سوانح ناشی از مسئولیت‌های خطیر زندگی	۱۳۶۱/۳/۲۷	بند «ث» - پدر و مادر و دیگر افراد تحت تکفل نماینده طبق شرایط مندرج در ماده (۳) این قانون. بند «ث» قبلاً به این صورت بود (پدر و مادر به شرط آنکه تحت تکفل قانونی باشند)
۷	قانون راجع به فارغ‌التحصیلان رشته پزشکی برای ورود به دوره تخصصی قبل از انجام خدمت سربازی و خدمات قانونی دیگر	۱۳۶۱/۶/۲	در مورد تعداد ۵۰ نفر از بانوان فارغ‌التحصیل پزشکی می‌باشد که این عده می‌توانند قبل از انجام خدمت خارج از مرکز، برای طی دوره تخصصی در رشته زنان و مامایی وارد مراکز پزشکی آموزشی کشور شوند ضمناً این اجازه فقط برای یک بار اعتبار دارد
۸	قانون راجع به معافیت آن عده از معلولین انقلاب اسلامی که قادر به کار می‌باشند. همچنین افراد خانواده شهدا و معلولین از شرط بند «ج» ماده (۱۴) قانون استخدام کشوری	۱۳۶۱/۶/۱۶	- افراد مشمول این قانون از شرط حداقل تحصیل معاف می‌باشند - افراد خانواده شهدا و معلولین از لحاظ این قانون عبارتند از: همسر، فرزندان، پدر، مادر، برادر و خواهر که به تشخیص و معرفی بنیاد شهید تحت تکفل معلول یا شهید بوده‌اند
۹	قانون برقراری حقوق وظیفه و مستمری برای محافظین و رانندگانی که به درجه رفیع شهادت نائل می‌شوند یا در راه انجام وظیفه فوت یا معلول می‌شوند.	۱۳۶۱/۸/۲	تبصره «۱» این قانون شامل عائله تحت تکفل آنها نیز می‌شود
۱۰	قانون اصلاح موادی از قانون مدنی	۱۳۶۱/۱۰/۸	ماده (۹۸۷) «تابعیت»، ماده (۱۰۴۱) «ممنوع بودن نکاح قبل از بلوغ»، ماده (۱۰۴۳) «نکاح دختر با اذن ولی»، ماده (۱۱۲۲) «عیوبی که موجب حق فسخ برای زن است»، ماده (۱۱۳۰) «عسر و حرج زوجه»، ماده (۱۲۱۰) «سن بلوغ»، ماده (۱۲۵۱) «قیمومیت» و ...
۱۱	قانون معافیت یک نفر از فرزندان خانواده شهدا از خدمت نظام وظیفه	۱۳۶۱/۱۱/۲۵	مشمولی که پدر یا برادر او به درجه رفیع شهادت رسیده یا برسد و دارای پدر و مادر یا یکی از آنها و یا سرپرست برادر یا خواهر صغیر خود بوده و بیش از هفت سال از تاریخ شهادت نگذشته باشد، از انجام خدمت وظیفه عمومی معاف خواهد بود
۱۲	قانون برقراری حقوق وظیفه ازکارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران و جنگ تحمیلی و پرداخت حقوق و مزایای مجروحین جنگ تحمیلی و انقلاب اسلامی	۱۳۶۱/۱۱/۲۵	ماده (۳) - حقوق وظیفه این افراد در صورتی که در زمان تصدی، مقامات مذکور به علل جنگ، دفاع از تمامیت و استقلال کشور، معلول و ازکارافتاده شناخته شده و یا به درجه شهادت نائل گردند، طبق آخرین حقوق مقام مربوط که در زمان ازکارافتادگی یا شهادت به آنان تعلق می‌گرفته است، خواهد بود

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۳	قانون اصلاح فصل سوم قانون گذرنامه مصوب ۱۹ اسفندماه ۱۳۵۱	۱۳۶۲/۳/۲۶	در مورد صدور گذرنامه برای شخصیت‌های سیاسی است ماده (۱۰) تبصره‌های «۱»، «۲» و «۳» شامل همسران مشمولین و فرزندان کمتر از ۱۸ سال نیز می‌باشد همچنین ماده (۱۱) تبصره‌های «۱» و «۲» در مورد زنان و همسران این افراد است
۱۴	قانون راجع به حذف آخر تبصره «۳۳» قانون بودجه سال ۱۳۶۲	۱۳۶۲/۷/۱۰	کمک برای خانواده‌هایی که زن و شوهر کارمند دولت باشند، این کمک فقط به شوهر و فرزندان آنها تعلق خواهد گرفت
۱۵	قانون تأمین زنان و کودکان بی‌سرپرست	۱۳۶۲/۸/۱	تضمین بیمه و رفاه زنان و کودکان بی‌سرپرست و همچنین خودکفا نمودن بیمه‌شدگان
۱۶	قانون راجع به خدمت نیمه‌وقت بانوان	۱۳۶۲/۹/۱۰	وزارتخانه‌ها و مؤسسات مشمول قانون استخدام کشوری و شرکت‌های دولتی و مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است، می‌توانند در صورت تقاضای بانوان کارمند رسمی و ثابت خود و موافقت بالاترین مقام مسئول خدمت آنها را نیمه‌وقت تعیین نمایند
۱۷	قانون پرداخت کمک‌هزینه مسکن و کمک‌هزینه تحصیلی به فرزندان مأموران ثابت نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی در خارج از کشور	۱۳۶۳/۳/۱۴	به دولت اجازه داده شده است که با توجه به گرانی مسکن و مقتضیات تحصیل، محل مأموریت پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، کارکنان وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی که جهت انجام مأموریت ثابت به خارج از کشور اعزام می‌شوند در مدت مأموریت نسبت به پرداخت کمک‌هزینه مسکن و هزینه تحصیل فرزندان کارکنان خود اقدام نماید
۱۸	قانون الحاق سه تبصره به قانون راجع به معافیت آن عده از معلولین انقلاب اسلامی که قادر به انجام کار می‌باشند همچنین افراد خانواده شهدا و معلولین از شرط بند «ج» ماده (۱۴) قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۶۱/۶/۱۶ مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۳/۳/۱	- افرادی که حقوقشان به تشخیص بنیاد شهید کفایت مخارج خود و افراد تحت تکفلشان را بدهد مقرری دیگر دریافت نخواهند کرد - افرادی که عهده‌دار سرپرستی خانواده شهید یا معلول باشند برای ورود به خدمت رسمی یا ثابت در دستگاه‌های دولتی از شرط حداقل گواهی‌نامه پایان دوره ابتدایی معاف خواهند بود

جدول ۵. قوانین دوره دوم مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون اصلاح ماده (۱۲۰۵) قانون مدنی	۱۳۶۳/۵/۶	نفقه افراد واجب‌النفقه
۲	قانون نحوه اجرای اصل چهل‌ونهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۳/۵/۱۷	این قانون در مورد اموال اشخاص حقیقی و حقوقی و خانواده تحت تکفل آنهاست که باید دادستان این اموال را با توجه به دلایل و امارات موجود نامشروع بودن آن و متعلق به بیت‌المال یا امور حسبیه را تشخیص دهد
۳	قانون خدمت وظیفه عمومی	۱۳۶۳/۷/۲۹	بسیج سپاه پاسداران باید - در مورد آموزش نظامی اتباع انانث دولت جمهوری اسلامی ایران با رعایت کلیه موازین شرعی زمینه لازم را فراهم کند - آموزش و پرورش موظف شده با همکاری نیروی مسلح آموزش‌هایی را برای دختران تنها در زمینه‌های دفاع غیرنظامی انجام دهد
۴	قانون خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی	۱۳۶۳/۸/۲۲	معافیت زنان متأهل پزشک و پیراپزشک و حرف وابسته، از خدمت در محل‌هایی که وزارت بهداری معین می‌نماید
۵	قانون اصلاح لایحه قانون راجع به تأمین معلولین و افراد خانواده آنها و همچنین افراد خانواده شهدای انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۵۸/۱۲/۲۵	۱۳۶۳/۸/۲۲	برخوررداری افراد خانواده معلولین، مصدومین، مفقودین و شهدای انقلاب اسلامی از خدمات درمانی موضوع قانون تأمین اجتماعی، قانون خدمات درمانی مستخدمین دولت یا قوانین دیگر
۶	قانون اصلاح تبصره «۲» ماده واحده قانون اجازه پرداخت وظیفه و مستمری وراثت کارمندان مصوب ۲۸ آذر ۱۳۲۸ و برقراری حقوق وظیفه در مورد فرزندان و نوادگان انانث	۱۳۶۳/۱۰/۲	- مستمری ورثه ذکور تا پایان ۲۰ سالگی و با توجه به دانشجو بودن تا ۲۵ سالگی خواهد بود - حقوق وظیفه سهم فرزندان و نوادگان انانث به شرط نداشتن شوهر و حرفه و شغل قابل پرداخت است
۷	قانون اصلاح قانون ثبت احوال مصوب ۱۳۵۵	۱۳۶۳/۱۰/۱۸	ثبت وقایع حیاتی هر فرد از قبیل (ولادت، ازدواج، طلاق، رجوع، بذل مدت و وفات)
۸	قانون نحوه اجرای قانون مربوط به خدمت نیمه‌وقت بانوان مصوب دهم آذرماه ۱۳۶۲	۱۳۶۴/۱/۱۸	- موافقت وزیر یا بالاترین مقام مؤسسه متبوع - ساعات کار در خدمت نیمه‌وقت نباید کمتر از نصف ساعات کار هفتگی وزارتخانه و مؤسسه و شرکت مربوط باشد - به این کارمندان نصف حقوق پایه یا حقوق ثابت و... پرداخت می‌شود - حداقل استفاده از این نوع خدمت یک‌سال می‌باشد و...

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۹	قانون اعزام دانشجو به خارج از کشور	۱۳۶۴/۱/۵	زنان لیسانس و بالاتر با توجه به سایر ضوابط مندرج در این قانون، تنها در صورتی که ازدواج کرده باشند، در معیت همسر خویش، می‌توانند داوطلب اعزام شوند
۱۰	قانون حق حضانت فرزندان صغیر یا محجور شهدا به مادران آنها	۱۳۶۴/۵/۶	حضانت فرزندان صغیر یا محجور که پدرانشان به مقام والای شهادت رسیده یا فوت شده باشند با مادران آنهاست، ضمناً ازدواج مادران مانع از حق حضانت نمی‌شود
۱۱	قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱۳۶۴/۷/۹	وزارت بهداشت را موظف نموده که طوری برنامه‌ریزی نماید که بانوان در رشته‌های تخصصی زنان، مامایی و رشته‌های بالینی پزشکی به مرحله خودکفایی برسند
۱۲	قانون اصلاح ماده (۴۵) قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳/۷/۲۹ مجلس شورای اسلامی	۱۳۶۴/۹/۱۴	معافیت یکی از فرزندان خانواده با شرایط موجود در قانون
۱۳	قانون الزام دولت جهت استخدام ۱۰ درصد از پرسنل مورد نیاز خود از بین جانبازان انقلاب اسلامی و بستگان شهدا	۱۳۶۴/۱۱/۳	فرزندان شاهد، اسرا، مفقودین و جانبازان از کارافتاده نیز مشمول این قانون می‌باشند
۱۴	قانون برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس شورای اسلامی و عائله تحت تکفل آنان در مقابل حوادث و سوانح ناشی از مسئولیت‌های خطیر نمایندگی	۱۳۶۵/۴/۱۹	- مقرری ماهیانه عائله تحت تکفل این نمایندگان برابر با حقوق ثابت نماینده می‌باشد - عائله تحت تکفل این قانون عبارتند از: زوجه دائمی نماینده تا زمانی که شوهر نکرده باشد؛ فرزندان و نوادگان ذکور؛ فرزندان و نوادگان اناث؛ فرزندان و نوادگان علیل و ناقص‌العضو که قادر به انجام کار نباشند؛ پدر و مادر به شرط آنکه تحت تکفل قانونی باشند
۱۵	قانون مربوط به حق حضانت	۱۳۶۵/۴/۲۲	چنانچه حضانت به‌عهده کسی قرار گیرد، پدر و مادر یا شخص دیگری مانع اجرای حکم شود یا از استرداد طفل امتناع ورزد دادگاه صادرکننده حکم وی را الزام به عدم ممانعت یا استرداد طفل می‌نماید و در صورت مخالفت به حبس تا اجرای حکم محکوم خواهد نمود
۱۶	قانون نحوه کمک به خانواده‌های مشمولینی که با اعزام مشمول قدرت اداره معاش خود را از دست می‌دهند	۱۳۶۶/۶/۳	این قانون دولت را موظف نموده تا همه‌ساله اعتبار لازم، برای کمک به خانواده تحت تکفل مشمولین نیازمند موضوع این قانون را در ردیف جداگانه‌ای در لایحه بودجه کل کشور ذیل ردیف کمیته امداد امام منظور نماید

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۷	قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۶/۷/۷	ماده (۳۲) «استخدام زنان در مشاغل درمانی و بهداشتی» ماده (۹۴) «مرخصی بارداری» ماده (۱۶۴) «مستمری‌بگیران» مشمول این قانون که عبارتند از: - همسر دائم در صورتی که همسر اختیار نکرده و شاغل نیز نباشد - اولاد ذکور غیرشاغل تا سن ۱۹ سال تمام در صورت تحصیل حداکثر تا ۲۳ سال تمام - اولاد اناث در صورت نداشتن همسر و شاغل نبودن - پدر و مادر تحت تکفل - برادر محجور یا بیمار تحت تکفل - برادر صغیر تحت تکفل تا سن ۱۹ سال تمام در صورت تحصیل حداکثر تا ۲۳ سال تمام و... ماده (۱۶۷) «خانواده شهدا»، ماده (۱۶۹) «تبدیل زنان نظامی شاغل به کارمند معادل خود»
۱۸	قانون اعطای مرخصی بدون حقوق مستخدمین رسمی یا ثابت که همسر آنان به مأموریت ثابت خارج از کشور اعزام می‌شوند	۱۳۶۶/۹/۱	این افراد می‌توانند بدون محدودیت زمانی تا پایان مدت مأموریت مذکور از مرخصی بدون حقوق استفاده نمایند
۱۹	قانون معافیت یک نفر از فرزندان خانواده‌های شهدا، معلولین، اسرا، مفقودالائرها از خدمت و وظیفه عمومی	۱۳۶۶/۹/۲۴	مشمولانی که پدر یا برادر آنان از تاریخ ۱۳۵۶/۱۰/۱۹ شهید یا معلول یا اسیر یا مفقودالائرها شده یا بشوند یک نفر از آنان از انجام خدمت و وظیفه عمومی معاف خواهد بود
۲۰	قانون نحوه تعدیل نیروی انسانی دستگاه‌های دولتی	۱۳۶۶/۱۰/۲۷	برطبق ماده (۹) این قانون، فرزندان و نوادگان اناث متوفی می‌توانند از حقوق و وظیفه یا مستمری طبق مقررات استفاده نمایند
۲۱	قانون الزام تزریق واکسن ضدکزاز برای بانوان قبل از ازدواج	۱۳۶۷/۱/۲۳	به‌منظور پیشگیری از تلفات ناشی از کزاز نوزادان، بانوان مکلفند قبل از عقد ازدواج نسبت به واکسینه کردن خود اقدام نمایند
۲۲	قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان (بانوان متأهل و همسران و فرزندان شهدا، اسرا و مفقودین جنگ و جانبازان انقلاب اسلامی و نیز مادرانی که سرپرستی یا حضانت فرزند خود را عهده‌دار هستند می‌توانند خدمت خود را در هر نقطه از کشور انجام دهند	۱۳۶۷/۱/۳۰	
۲۳	قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	۱۳۶۷/۳/۳	تشویق و ترغیب افراد خیر و مؤسسات خصوصی جهت اقدامات حمایتی برای کودکان در سنین قبل از دبستان و سالمندان و خانواده‌ها و افراد بی‌سرپرست و...

جدول ۶. قوانین دوره سوم مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون وین راجع به نمایندگی دول در روابط خود با سازمان‌های بین‌المللی جهانی	۱۳۶۷/۶/۲۴	- در صورت فوت یکی از اعضای مأموریت، اعضای خانواده او تا انقضای مهلت مناسبی که برای ترک خاک دولت پذیرنده به آنها اعطا می‌شود، کمافی‌السابق از مزایا و مصونیت برخوردارند - فعالیت‌های حرفه‌ای و تجاری افراد خانواده کارمندان اداری و فنی اعضای مأموریت و ...
۲	قانون مقررات استخدامی نهضت سوادآموزی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۷/۶/۱۳	- اولویت استخدام برای فرزندان و همسران شهدا و مفقودالائرها و اسرای جنگ تحمیلی - از جمله حقوق مزایای مطرح در این قانون حق عائله‌مندی، حق همسر و حق اولاد، هزینه ازدواج و ... است
۳	قانون حقوق والدین بازنشسته و وظیفه و مستمری‌بگیر شهدا و جانبازان و مفقودین انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی	۱۳۶۷/۹/۲۰	این والدین مخیرند که از حقوق بازنشستگی، وظیفه ازکارافتادگی براساس قانون استخدام کشوری برخوردار گردند یا از حقوق مقرر براساس قانون برقراری حقوق وظیفه ازکارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدای انقلاب اسلامی ایران
۴	قانون استخدام جانبازان، اسرا و افراد و خانواده‌های شهدا، جانبازان ازکارافتاده، اسرا و مفقودالائرها انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و همچنین افرادی که حداقل ۹ ماه متوالی یا یک سال متناوب داوطلبانه در جبهه خدمت نموده‌اند	۱۳۶۷/۱۰/۷	اولویت استخدام رسمی یا غیررسمی از بین افراد ذکر شده در این قانون با معرفی سازمان امور اداری و استخدامی کشور و رعایت مقررات و ضوابط استخدامی و گزینشی مربوط خواهد بود
۵	قانون مالیات تعاون ملی برای بازسازی	۱۳۶۷/۱۲/۹	جمع داری‌های هر شخص حقیقی و افراد تحت ولایت و همسر او یک جا، مأخذ محاسبه مالیات به نرخ مقرر در ماده (۳) این قانون قرار خواهد گرفت
۶	قانون الحاق یک تبصره به قانون استخدام جانبازان، اسرا و افراد خانواده‌های شهدا، جانبازان ازکارافتاده، اسرا و مفقودالائرها انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی	۱۳۶۸/۲/۳	کارگاه‌هایی که مشمول قانون کار باشند باید با معرفی واحدهای کاریابی یا ادارات کار و امور اجتماعی و رعایت مقررات مربوطه نسبت به استخدام افراد مذکور در این قانون اقدام نمایند
۷	قانون ادامه استفاده خانواده افرادی که ساکن خانه‌های سازمانی بوده و شهید، جانباز، اسیر و مفقودالائرها شده‌اند	۱۳۶۸/۲/۲۷	تا زمانی که کمیسیون مقرر در آیین‌نامه اجرایی این قانون متناسب تشخیص دهد خانواده آنها مجاز به ادامه سکونت در خانه‌های مذکور می‌باشند
۸	قانون حمایت از آزادگان (اسرای آزاد شده) بعد از ورود به کشور	۱۳۶۸/۹/۱۳	کلیه دستگاه‌هایی که به نحوی خانواده‌های اسرا را برطبق آیین‌نامه‌ها و ضوابط خاص خود حمایت می‌نموده‌اند موظفند پس از آزادی اسرا تا یک سال کماکان به حمایت خود ادامه دهند

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۹	قانون حقوق و مزایای مستمر، پس‌انداز ثابت، حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران	۱۳۶۸/۱۰/۲۷	پرسنلی که با داشتن حداقل بیست سال خدمت اخراج می‌شوند به عائله تحت تکفل آنان وجوهی معادل سه‌پنجم حقوق مندرج در ماده (۱۵۴) قانون ارتش پرداخت می‌گردد
۱۰	قانون برنامه اول توسعه	۱۳۸۶/۱۱/۱۱	<p>ماده (۳-۱۸) مشارکت بیشتر زنان در امور اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و اقتصادی با حفظ شئونات خانواده و ارزش‌های متعالی شخصیت اسلامی زن بخش جمعیت:</p> <p>(۱-۱) خطوط کلی سیاست تحدید موالید کشور</p> <p>بر مبنای بررسی‌های به عمل آمده، اعمال سیاست تعدیل موالید از ۶/۴ مولود زنده به دنیا آمده در طی دوران بالقوه باروری یک زن (سال ۱۳۶۵) به ۴ نوزاد در سال ۱۳۹۰ و کاهش نرخ رشد طبیعی جمعیت از ۳/۲ به ۲/۳ درصد در همین مدت با توجه به ساختمان فعلی بسیار جوان جمعیت و ویژگی‌های زیستی و فرهنگی جامعه امکانپذیر خواهد بود. از این رو کاهش باروری عمومی زنان تا حد ۴ نوزاد و نرخ رشد طبیعی ۲/۳ درصد در سال ۱۳۹۰ مهمترین هدف‌های بلندمدت سیاست تحدید موالید کشور خواهد بود و متناسب با این هدف‌ها، کاهش نرخ رشد طبیعی جمعیت به ۲/۹ درصد در انتهای این برنامه و ابتدای برنامه توسعه بعدی، از طریق اثرگذاری آگاهانه و برنامه‌ریزی شده بر متغیر باروری به عنوان عمده‌ترین هدف جمعیتی این برنامه در نظر گرفته شده است.</p> <p>تحقق این هدف‌ها، علاوه بر فعالیت‌های واحد اجرایی تنظیم خانواده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مستلزم کوشش‌هایی از این قرار است:</p> <p>- بالا بردن سطح سواد و دانش عمومی افراد جامعه و به خصوص افزایش ضریب پوشش تحصیلی دختران لازم‌التعلیم.</p> <p>- اعتلای موقعیت زنان از طریق تعمیم آموزش و افزایش زمینه‌های مشارکت زنان در امور اقتصادی، اجتماعی جامعه و خانواده</p> <p>- ارتقای سطح سلامت افراد جامعه و کاهش مرگ‌ومیر مادران و کودکان</p>

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۱	قانون ایجاد تسهیلات لازم جهت صدور پروانه کسب برای جانبازان، اسرای آزاد شده و خانواده محترم شهدا و مفقودین و اصلاح موادی از قانون نظام صنفی	۱۳۶۸/۱۲/۱۳	- وزارت بازرگانی مکلف است نسبت به صدور پروانه کسب افراد ذیل که دارای کسب ملکی یا اجاره‌ای می‌باشند اقدام نماید: جانبازان و اسرای آزاد شده، سرپرست خانواده‌ای که فرزند ذکور آن خانواده به شهادت رسیده یا مفقودالایر شده باشند، یکی از وابستگان درجه یک شهید یا مفقودالایری که متکفل کمک‌هزینه خانواده‌هایشان می‌باشد و ...
۱۲	قانون حمایت از انقلاب اسلامی مردم فلسطین	۱۳۶۹/۲/۱۹	بنیاد شهید و بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی از خانواده‌های شهدا، جانبازان، اسرا و مفقودین سرزمین‌های اشغالی و سایر شهدایی که از بقیه نقاط جهان در راه آزادی فلسطین به شهادت می‌رسند در حد توان حمایت معنوی و مادی نمایند
۱۳	قانون بیمه بیکاری	۱۳۶۹/۶/۲۶	افراد تحت تکفل موضوع ماده (۷) این قانون عبارتند از: همسر (زن یا شوهر)، فرزندان اناث ازدواج نکرده و فاقد حرفه و شغل باشند، فرزندان ذکور که سن آنان کمتر از هجده سال تمام باشد یا درحال تحصیل باشند پدر و مادر که سن پدر از ۶۰ سال متجاوز باشد یا طبق نظر پزشک معتمد سازمان تأمین اجتماعی از کارافتاده کلی باشند و در هر حال معاش آنان منحصراً توسط بیمه شده تأمین گردد خواهر و برادر تحت تکفل در صورت داشتن شرایط مربوط به فرزندان اناث و ذکور، - در صورت بیکاری زوجین فقط یکی از آنان محق به استفاده از افزایش مقرری به ازای هریک از فرزندان خواهد بود
۱۴	قانون مشمول قوانینی که در مورد شهدا و خانواده معظم ایشان وضع گردید یا می‌گردد به اسرا و مفقودالایرها و خانواده ایشان	۱۳۶۹/۱۰/۱۲	از تاریخ تصویب این قانون کلیه قوانین و مقرراتی که در مورد شهدا و خانواده معظم ایشان وضع گردیده به اسرا (تا زمانی که اسیر باشند) و مفقودالایرها و خانواده‌های آنان مشمول خواهد داشت
۱۵	قانون اصلاح موادی از قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۶۷/۱/۳۰ و الحاق موادی به آن	۱۳۷۰/۵/۱۳	- بانوان متأهل استفاده‌کننده از سهمیه مطرح شده در این قانون موظفند به هنگام ثبت‌نام، در دوره تخصصی مربوطه، رضایتنامه همسر را به دانشگاه مربوطه تحویل دهند

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
			- ازدواج بانوان مجرد پس از شروع دوره دستگیری، مانع انجام خدمات مورد تعهد آنها در نقاط مقرر شده در ماده فوق نخواهد بود
۱۶	قانون اصلاح بند «۱» ماده (۱۸) قانون گذرنامه مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰	۱۳۷۰/۵/۲۳	صدور اجازه خروج انفرادی اشخاص کمتر از هجده سال تمام و کسانی که تحت ولایت یا قیمومیت می‌باشند با اجازه کتبی ولی یا قیم آنان فقط در موارد ذکر شده در این قانون امکانپذیر خواهد بود
۱۷	اساسنامه سازمان آموزش و پرورش	۱۳۷۰/۵/۲۹	مواد (۲)، (۳) و (۵) راجع به کودکان و دانش‌آموزان استثنایی می‌باشد
۱۸	قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت	۱۳۷۰/۶/۱۳	ماده (۹) این قانون راجع به کمک‌هزینه عائله‌مندی و اولاد مستخدمین مشمول قانون استخدام کشوری می‌باشد
۱۹	قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	۱۳۷۰/۷/۲۱	- سپاه برای مشاغلی که مستلزم به‌کارگیری زنان باشد آنان را استخدام می‌نماید تغییر محل خدمت زنان باید حتی‌الامکان تابع شرایط خدمتی همسران آنان باشد - موادی درباره خانواده کارکنان و آموزش زنان استخدام شده در سپاه نیز در این قانون دیده شده است
۲۰	قانون اصلاح موادی از قانون مدنی	۱۳۷۰/۸/۱۴	ماده (۹۸۷) - باقی ماندن تابعیت ایرانی برای زن ایرانی ازدواج کرده با مرد خارجی ماده (۱۰۴۱) - نکاح قبل از بلوغ ممنوع ماده (۱۰۴۲) حذف می‌شود ماده (۱۰۴۳) نکاح دختر باکره با اذن پدر یا جد پدری
۲۱	قانون اصلاح بند «ب» تبصره «۱» ماده (۲) قانون مقررات بازنشستگی و وظیفه قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۶۸/۱۲/۱۳ مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۰/۱۰/۱۱	مستخدمین زن با ۲۰ سال سابقه خدمت بازنشسته می‌شوند
۲۲	قانون اصلاح حداکثر سن داوطلبان استخدام	۱۳۷۱/۲/۲۲	حداکثر سن ورود به خدمت و استخدام با رعایت موارد زیر افزایش می‌یابد: افراد خانواده شهدا، جانبازان، آزادگان و مفقودالانرها (همسر، فرزندان، پدر و مادر، برادر و خواهر) تا میزان پنج سال.
۲۳	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۴۹) قانون استخدام کشوری	۱۳۷۱/۳/۳	آن دسته از مستخدمین رسمی که همسر آنان در مشاغل حساس دولتی در داخل کشور اشتغال دارند به تبعیت از محل کار همسر می‌توانند حداکثر تا ۶ سال از مرخصی بدون حقوق استفاده نمایند

جدول ۷. قوانین دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	توافقتنامه همکاری‌های فرهنگی، آموزشی و علمی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری کنیا	۱۳۷۱/۵/۱۳	ماده (۵) طرفین، مبادله هیئت‌های زنان جهت دیدار از پروژه‌هایی که توسط گروه‌های زنان در هریک از دو کشور انجام می‌شود را مورد تشویق قرار خواهند داد
۲	قانون تأمین زنان و کودکان بی‌سرپرست	۱۳۷۱/۸/۲۴	به منظور اجرای قسمتی از اصل بیست‌ویکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، زنان و کودکان بی‌سرپرستی که تحت پوشش قوانین حمایتی دیگری نیستند، از حمایت‌های مقرر در این قانون بهره‌مند خواهند شد
۳	قانون اصلاح ایجاد تسهیلات برای ورود رزمندگان و جهادگران داوطلب بسیجی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی	۱۳۷۱/۹/۱۱	تبصره «۲» - دانشگاه آزاد اسلامی نیز موظف است مانند دانشگاه‌های دولتی ۴۰ درصد پذیرفته‌شدگان را از رزمندگان و ایثارگران «جانبازان، آزادگان و فرزندان شاهد» بپذیرد. تبصره «۳» - فرزندان شهدا و مفقودین و اسرا و همسران آنها و فرزندان جانبازان بالای ۵۰ درصد می‌توانند با معرفی بنیاد شهید انقلاب اسلامی و ستاد آزادگان و بنیاد جانبازان و مستضعفان از مزایای این قانون استفاده کنند
۴	قانون معافیت پرسنل و خدمه ارگان‌ها و سازمان‌های دریایی از پرداخت عوارض موضوع ماده (۷) قانون وصول برخی از درآمدهای دولتی و مصرف آن در موارد معین	۱۳۷۱/۱۲/۲	تبصره - همسر و فرزندان این قبیل مأموران چنانچه همراه بودن آنان مورد تأیید سازمان یا ارگان ذیربط باشد، می‌توانند از تسهیلات موضوع این قانون استفاده کنند
۵	قانون صندوق رفاه دانشجویان	۱۳۷۱/۱۲/۴	ماده (۲) بند «۲» - اعطای وام ازدواج به دانشجویانی که ضمن تحصیل ازدواج می‌کنند
۶	قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی مصوب سال ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶)	۱۳۷۱/۱۲/۱۶	تبصره «۱» - کسانی که ۳۰ سال تمام کار کرده و حق بیمه پرداخت نموده‌اند در صورتی که سن مردان ۵۰ سال و سن زنان ۴۵ سال تمام باشد می‌توانند تقاضای مستمری بازنشستگی کنند تبصره «۲» - در مورد کارهای سخت و زیان‌آور در صورتی که سن مردان ۵۰ سال و سن زنان ۴۵ سال تمام باشد می‌توانند تقاضای مستمری بازنشستگی کنند
۷	قانون تنظیم خانواده و جمعیت	۱۳۷۲/۲/۲۶	کلیه امتیازاتی که در قوانین براساس تعداد فرزندان یا عائله پیش‌بینی و وضع شده‌اند در مورد فرزندان چهارم و بعد که پس از یک سال از تصویب این قانون متولد می‌شوند، قابل محاسبه و اعمال نخواهد بود

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۸	قانون استفساریه شمول تبصره «۳» قانون اصلاح قانون ایجاد تسهیلات برای ورود رزمندگان و جهادگران داوطلب بسیجی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به فرزندان آزادگان	۱۳۷۲/۴/۲۲	عبارت «فرزندان شهدا، مفقودین و اسرا و همسران آنها» در تبصره «۳» ماده واحده شامل آن دسته از فرزندان آزادگان که قبل یا حین اسارت پدر متولد شده‌اند و همسران آزادگان که قبل از اسارت به نکاح آنها درآمده و تا تاریخ ثبت نام آنها در آزمون سراسری در قید نکاح آنها باقی باشند، می‌شود
۹	قانون اصلاح ماده واحده قانون نحوه واگذاری اماکن و میادین و غرفه توزیع میوه مصوب ۱۳۵۸/۱۰/۵	۱۳۷۲/۵/۲۰	تبصره «۲» - در واگذاری غرفه‌ها با شرایط یکسان، رزمندگان و خانواده‌های شهدا و آزادگان و جانبازان و... اولویت دارند
۱۰	قانون اشتغال مستخدمین شهید، جانباز ازکارافتاده و مفقودالایر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی	۱۳۷۲/۶/۳۰	تبصره «۲» - حقوق موضوع این قانون به آزاده یا جانباز ازکارافتاده کلی و عائله شهید یا مفقودالایر موضوع ماده (۷) قانون برقراری حقوق وظیفه ازکارافتادگی و وظیفه عائله تحت تکفل جانبازان و شهدا ... مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۲۵ و تبصره ذیل آن پرداخت خواهد شد. تبصره «۳» - چنانچه وراثت اناث تحت تکفل شهید شوهر اختیار کرده و مطلقه شده و ضرورت طلاق مورد تأیید بنیاد شهید انقلاب اسلامی باشد از همان تاریخ طلاق مجدداً حقوق آنها برقرار و پرداخت می‌شود و...
۱۱	قانون تخصیص سهمیه برای زنان در پذیرش دستپاری رشته‌های تخصصی پزشکی	۱۳۷۲/۷/۷	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است حداقل ۲۵ درصد از سهمیه پذیرش دستپاری در رشته‌های جراحی اعصاب، اورولوژی، ارتوپدی، گوش و حلق و بینی، چشم، رادیولوژی و روانپزشکی و در صورت وجود داوطلب ۵۰ درصد سهمیه جراحی عمومی داخلی و قلب به خانم‌های پزشک قبول شده در گزینش کتبی دستپاری اختصاص دهد
۱۲	قانون استخدامی کارکنان مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۲/۸/۲۳	ماده (۱۳) - به مستخدمین زن شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که همسر آنان قادر به کار نبوده و خود به تنهایی متکفل مخارج فرزندان هستند مزایای کمک‌هزینه عائله‌مندی موضوع بند «۱» ماده (۹) قانون نظام هماهنگ پرداخت خواهد شد
۱۳	قانون رسیدگی به تخلفات اداری	۱۳۷۲/۹/۷	ماده (۹) - تنبیهات اداری به ترتیب عبارتند از: (ح) بازخرید خدمت در صورت داشتن کمتر از ۲۰ سال سابقه خدمت دولتی در مورد مستخدمین زن و کمتر از ۲۵ سال سابقه خدمت دولتی در مورد مستخدمین مرد با پرداخت ۳۰ تا ۴۵ روز حقوق مبنای مربوط در قبال هر سال خدمت به تشخیص هیئت صادرکننده رأی (ط) بازنشستگی در صورت داشتن بیش از ۲۰ سال سابقه خدمت دولتی برای مستخدمین زن و بیش از ۲۵ سال سابقه خدمت دولتی برای مستخدمین مرد براساس سنوات خدمت دولتی با تقلیل یک یا دو گروه

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۴	قانون اساسنامه سازمان تأمین خدمات درمانی پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	۱۳۷۲/۱۰/۲۹	ماده (۶) - عائله تحت تکفل در این اساسنامه عبارتند از: همسر، فرزندان و پدر و مادر تحت تکفل که از هیچ نوع خدمات درمانی دیگری بهره‌مند نباشند و...
۱۵	قانون اجازه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حقوق کودک	۱۳۷۲/۱۲/۱	این کنوانسیون مشتمل بر یک مقدمه و ۵۴ ماده به تصویب و اجازه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به آن داده می‌شود مشروط بر آنکه مفاد آن در هر مورد و هر زمان در تعارض با قوانین داخلی و موازین اسلامی باشد یا قرار گیرد از طرف دولت جمهوری اسلامی ایران لازم‌الرعایه نباشد
۱۶	قانون اصلاح تبصره «۳» قانون اصلاح ایجاد تسهیلات برای ورود رزمندگان و جهادگران داوطلب بسیجی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مصوب ۱۳۷۱/۹/۱۱	۱۳۷۳/۵/۹	فرزندان شهدا، مفقودان، اسرا و جانبازان بالای پنجاه درصد و همسران آنها می‌توانند با معرفی بنیاد شهید انقلاب اسلامی و ستاد آزادگان و بنیاد جانبازان و مستضعفان از مزایای این قانون استفاده نمایند
۱۷	قانون نحوه واگذاری سهام دولتی و متعلق به دولت به ایثارگران و کارگران	۱۳۷۳/۵/۱۲	ایثارگران مشمول این قانون عبارتند از: (د) خانواده معظم شهدا، مفقودالائرها و اسرا و...
۱۸	قانون بیمه همگانی خدمات درمانی کشور	۱۳۷۳/۸/۳	ماده (۱) تعاریف ۱ - بیمه‌شده تبعی: خانواده شخص یا اشخاصی هستند که به تبع سرپرستی و کفالت بیمه شده اصلی از مزایای مقرر در این قانون می‌توانند استفاده نمایند. ۲. افراد نیازمند: به افرادی اطلاق می‌شود که به لحاظ شرایط اقتصادی، اجتماعی، جسمی و روانی توانایی اداره زندگی خود و خانواده تحت تکفل خود را ندارند
۱۹	قانون برنامه دوم توسعه	۱۳۷۳/۹/۲۰	خط مشی‌های اساسی: ماده (۵) تعمیم، گسترش و بهبود نظام تأمین اجتماعی به وسیله تأمین منابع از محل بودجه عمومی به منظور پرداخت مستمری به اقشار نیازمند، زنان و کودکان بی‌سرپرست و معلولین، توسعه بیمه‌های اجتماعی و قراردادن همه اقشار مردم تحت پوشش بیمه خدمات درمانی تا آخر برنامه دوم پرداخت سهم سرانه دولت پرداخت سهم دولت مطابق ضوابط بیمه خدمات درمانی رشد فضائل براساس اخلاق اسلامی: ماده (۱۳) مشارکت بیشتر زنان و بانوان در امور اجتماعی

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۲۰	قانون اصلاح تبصره «۵» قانون الحاق پنج تبصره به قانون شرایط انتخاب قضات دادگستری مصوب سال ۱۳۶۳	۱۳۷۴/۱/۲۹	تبصره «۵» رئیس قوه قضائیه می‌تواند بانوانی را هم که واجد شرایط انتخاب قضات دادگستری می‌باشند با پایه قضایی جهت تصدی پست‌های مشاورت دیوان عدالت اداری، دادگاه‌های مدنی خاص، قاضی تحقیق و دفاتر مطالعات حقوقی و تدوین قوانین دادگستری و اداره سرپرستی صغار و مستشاری اداره حقوقی و سایر اداراتی که دارای پست قضایی هستند، استخدام نماید
۲۱	قانون تسهیلات استخدامی و اجتماعی جانبازان انقلاب اسلامی	۱۳۷۴/۳/۳۱	ماده (۱۵) - آن دسته از جانبازان انقلاب اسلامی که بنا به تشخیص کمیته تخصصی متشکل از نمایندگان بنیاد شهید انقلاب اسلامی به دلیل ضایعات ناشی از جانبازی فوت می‌نمایند «شهید» محسوب شده و خانواده و افراد تحت تکفل آنان طبق ضوابط مورد عمل در بنیاد شهید انقلاب اسلامی تحت پوشش بنیاد مزبور قرار می‌گیرد
۲۲	قانون معافیت مالیاتی کلیه مؤسسات خصوصی شاغل در امور مربوط به حمایت و توانبخشی معلولان و ارائه خدمات به عقب‌ماندگان ذهنی و همچنین انجام خدمات در شبانه‌روزی‌ها و مهدهای کودک	۱۳۷۴/۴/۱۸	کلیه مؤسسات خصوصی که با مجوز سازمان بهزیستی کشور امور مربوط به حمایت و توانبخشی معلولان و ارائه خدمات به عقب‌ماندگان ذهنی و انجام خدمات در مراکز روزانه و شبانه‌روزی‌ها نگهداری معلولان و کودکان بی‌سرپرست را به عهده دارند و همچنین مهدهای کودک از پرداخت مالیات بردرآمد معاف هستند
۲۳	قانون استخدامی وزارت اطلاعات	۱۳۷۴/۴/۲۵	بخش دوم - شرایط ورود به خدمت - «ن» - داشتن همسر خارجی یا همسری که تابعیت ایرانی او اکتسابی باشد و...
۲۴	قانون مقررات استخدامی نیروهای انتظامی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۷۴/۶/۱۹	ماده (۲۰) - نیروی انتظامی می‌تواند صرفاً برای انجام مشاغل که مستلزم به‌کارگیری زنان باشد نسبت به استخدام آنان به صورت کارمند اقدام نماید. نقل و انتقالات زنان باید حتی‌الامکان تابع شرایط خدمتی همسران آنان باشد و...
۲۵	قانون ضوابط پرداخت وام مسکن به آزادگان، جانبازان و خانواده شهدا موضوع تبصره «۵۲» قانون بودجه سال ۱۳۷۴	۱۳۷۴/۶/۲۱	پرداخت وام مسکن آزادگان، جانبازان و خانواده شهدا موضوع تبصره «۵۲» قانون بودجه سال ۱۳۷۴ بدون رعایت الگوی مصرف مسکن قابل پرداخت خواهد بود
۲۶	قانون الحاق یک تبصره به بند «۱» ماده (۸۱) قانون تأمین اجتماعی	۱۳۷۴/۶/۲۱	همسران بیمه‌شدگان متوفی که شوهر اختیار کرده‌اند (عقد دائم) در صورت فوت شوهر دوم، توسط تأمین اجتماعی مجدداً به آنها مستمری پرداخت خواهد شد

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۲۷	قانون اولویت در استفاده از معافیت‌های تعهد خدمت، اجازه کار و تحصیل ایثارگران گروه پزشکی و پیراپزشکی	۱۳۷۴/۸/۱۷	ایثارگران شامل: جانبازان، آزادگان، رزمندگان با حداقل ۶ ماه سابقه خدمت داوطلبانه در جبهه، همسر و فرزندان شهدا، اسرا و مفقودان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و جانبازان ازکارافتاده کلی که در این قانون در اولویت قرار خواهند داشت
۲۸	قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی	۱۳۷۴/۱۲/۲۲	- توزیع شیر خشک از طریق داروخانه‌ها - مرخصی زایمان تا سه (۳) فرزند برای مادرانی که فرزند خود را شیر می‌دهند در بخش‌های دولتی و غیردولتی چهار (۴) ماه می‌باشد - ایجاد تسهیلات مناسب برای تغذیه شیرخوارگان و شیر مادر در جوار محل کار کارکنان زن و...
۲۹	قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان	۱۳۷۵/۲/۱۲	همسران و فرزندان شهدا، آزادگان، مفقودان جنگ تحمیلی، یک نفر برادر یا خواهر شهید یا مفقود، برادران و خواهران دو شهید یا بالاتر، آزادگان، جانبازان انقلاب اسلامی بالای ۲۵ درصد و نیز مادرانی که حضانت فرزند خود را به‌عهده دارند و تک‌فرزند خانواده از خدمات موضوع این قانون معاف هستند و...
۳۰	قانون پرداخت پاداش پایان خدمت و بخشی از هزینه‌های ضروری به کارکنان دولت	۱۳۷۵/۲/۲۶	- ماده (۱) تبصره «۲» - در صورت فوت مستخدم پاداش موضوع این ماده به وراث قانونی مستخدم متوفی، تعلق می‌گیرد و...
۳۱	قانون تشکیلات، وظایف و انتخاب شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران	۱۳۷۵/۳/۱	ماده (۶۸) وظایف و اختیارات شورای اسلامی روستا عبارت است از: (ز) کمک‌رسانی و امداد در مواقع بحرانی و اضطراری مانند جنگ و وقوع حوادث غیرمترقبه و نیز کمک به مستمندان و خانواده‌های بی‌سرپرست با استفاده از خودیاری‌های محلی
۳۲	کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)	۱۳۷۵/۳/۲	ماده (۶۱۹) - تعرض یا مزاحمت برای اطفال یا زنان ماده (۶۲۲) - ضرب یا اذیت و آزار زن حامله و سقط جنین وی ماده (۶۲۳) - دادن ادویه یا وسایل دیگری که موجب سقط جنین زن گردد و...

جدول ۸. قوانین دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون اصلاح ماده (۹) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت	۱۳۷۵/۷/۱۵	ماده واحده (الف) - به مستخدمان یاد شده، همچنین مستخدمان متوفی که فرزند آنان معلول بوده و قادر به کار نباشند، کمک‌هزینه اولاد بدون لحاظ شرایط پیش‌بینی شده قابل پرداخت است. تبصره «۱» - مستخدمان زن شاغل و بازنشسته و وظیفه‌بگیر مشمول این قانون که دارای همسر نباشند یا همسر آنان معلول و از کار افتاده باشد و خود به تنهایی متکفل مخارج فرزندان هستند، از کمک‌هزینه عائله‌مندی بهره‌مند می‌شوند و...
۲	قانون افزایش مستمری والدین شهدا	۱۳۷۵/۸/۲۰	دولت موظف شده است مستمری والدین یک شهید تحت پوشش بنیاد شهید انقلاب اسلامی را از تاریخ ۱۳۷۵/۷/۱ معادل حداقل حقوق کارکنان دولت پرداخت نماید (با توجه به قانون بودجه سال ۱۳۷۵)
۳	قانون الحاق یک تبصره به قانون استخدام جانبازان، اسرا و افراد خانواده‌های شهدا، جانبازان از کار افتاده، اسرا و مقفودالثرهای انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و همچنین افرادی که حداقل ۹ ماه متوالی یا یک سال متناوب داوطلبانه در جبهه خدمت نموده‌اند مصوب ۱۳۶۷/۱۰/۷	۱۳۷۵/۹/۷	هرگونه دریافتی مشمولین این قانون با رعایت شرایط ذیل بلامانع است دریافت حقوق از بابت استخدام (رسمی یا غیررسمی)، حقوق بازنشستگی، وظیفه مستمری (به سبب قانون دیگر) و ازدواج همسران شهدا موجب قطع حقوق و دریافتی‌های موضوع تبصره نخواهد بود
۴	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۴۲) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی	۱۳۷۵/۹/۱۴	تبصره - کمیسیونی جهت رسیدگی به مسائل مربوط به زنان، جوانان و خانواده تحت عنوان کمیسیون امور زنان، جوانان و خانواده به کمیسیون‌های فوق اضافه می‌گردد
۵	قانون الحاق یک تبصره به قانون راجع به خدمت نیمه‌وقت بانوان	۱۳۷۶/۱/۱۹	در صورت تقاضای بانوان کارمند رسمی و ثابت و موافقت بالاترین مقام مسئول، می‌توانند به‌جای نیمه‌وقت، ساعات خدمت آنان را به سه‌چهارم ساعات کار مقرر تقلیل دهند
۶	قانون الزام فراگیری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای اشتغال به‌کار	۱۳۷۶/۳/۱۱	تبصره «۴» - سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور موظف است با استفاده از امکانات موجود به‌منظور رفع مشکلات احتمالی زنان جوینای کار در کلیه مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها متناسب با فرصت‌های شغلی زمینه آموزش فنی و حرفه‌ای بانوان را فراهم نماید
۷	قانون اصلاح قانون پرداخت کمک‌هزینه مسکن و کمک‌هزینه تحصیلی به فرزندان مأموران ثابت نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی در خارج از کشور	۱۳۷۶/۴/۱۱	در صورتی‌که در کشور متوقف فیه مدرسه ایرانی وجود نداشته باشد، هزینه تحصیلی (شامل شهریه و بهای کتاب) فرزندان این مأموران که به مأموریت ثابت خارج از کشور اعزام می‌شوند، در مدت تحصیل، حداکثر تا پایان تحصیلات دوره دبیرستان یا معادل آن، از محل اعتبارات دستگاه‌های مربوط پرداخت می‌شود

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۸	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱۰۸۲) قانون مدنی درخصوص مهریه	۱۳۷۶/۴/۲۹	مهریه به نرخ روز
۹	قانون واگذاری قیمومیت محجوران تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور به سازمان مذکور تا زمان تعیین قیم توسط دادگاه صالح	۱۳۷۶/۴/۲۹	در کلیه مواردی که سازمان بهزیستی کشور متکفل امور فرد محجوری می‌گردد که محتاج نصب قیم باشد مکلف است جهت نصب قیم موضوع را به مراجع قضایی مربوطه اعلام نماید
۱۰	قانون اختصاص تعدادی از دادگاه‌های موجود به دادگاه‌های موضوع اصل بیست‌ویکم قانون اساسی (دادگاه خانواده)	۱۳۷۶/۵/۸	- رئیس قوه قضائیه مکلف است ظرف مدت سه‌ماه در حوزه‌های قضایی شهرستان‌ها به تناسب جمعیت آن حوزه حداقل یک شعبه از شعب دادگاه‌های عمومی را برای رسیدگی به دعاوی خانواده اختصاص دهد
۱۱	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۷۶) قانون تأمین اجتماعی مصوب سال ۱۳۵۴	۱۳۷۶/۷/۱	زنان کارگر با داشتن (۲۰) سال سابقه کار و (۴۲) سال سن به شرط پرداخت حق بیمه با (۲۰) روز حقوق می‌توانند بازنشسته شوند
۱۲	قانون اصلاح ماده (۱۱۷۳) قانون مدنی	۱۳۷۶/۸/۱۱	در مورد انحطاط اخلاقی پدر یا مادری که طفل تحت حضانت اوست دادگاه برای حضانت طفل تصمیم می‌گیرد
۱۳	قانون تعیین مدت اعتبار گواهی عدم امکان سازش	۱۳۷۶/۸/۱۱	گواهی صادره از مراجع قضایی درخصوص عدم امکان سازش بین زن و شوهر، چنانچه ظرف مدت سه‌ماه از تاریخ ابلاغ به دفتر ثبت طلاق تسلیم نشود، از اعتبار ساقط خواهد بود
۱۴	قانون اصلاح قانون پرداخت پاداش پایان خدمت و بخشی از هزینه‌های ضروری به کارکنان دولت	۱۳۷۶/۹/۱۶	- کمک‌هزینه ازدواج، در مورد ازدواج دائم مستخدم شاغل یا فرزند وی فقط یک بار حسب مورد - کمک‌هزینه در مورد فوت مستخدم شاغل، بازنشسته و افراد تحت تکفل وی
۱۵	قانون اصلاح تبصره «۱» قانون استخدام جانبازان، اسرا و افراد خانواده‌های شهدا، جانبازان ازکارافتاده، اسرا و مفقودالائمه‌های انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی از متوالی یا یک سال متناوب داوطلبانه در جبهه خدمت نموده‌اند مصوب سال ۱۳۷۶	۱۳۷۶/۹/۳۰	منظور از خانواده شهدا، جانبازان ازکارافتاده، اسرا و مفقودالائمه‌های انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی از لحاظ این قانون فرزند، همسر، پدر، مادر، برادر و خواهر آنان می‌باشند که به‌ترتیب از مزایای این قانون استفاده خواهند کرد

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۶	قانون تأمین اعتبار احداث، تکمیل، توسعه و تجهیز اماکن ورزشی	۱۳۷۶/۱۲/۲۷	درآمد حاصله از محل فروش سیگار به موارد ذیل اختصاص یابد: - دو و نیم درصد (۲/۵٪) برای فعالیتهای ورزشی بانوان، (جاری) - دوازده درصد (۱۲٪) برای توسعه فضاهای ورزشی بانوان، (عمرانی)
۱۷	قانون الزام به پذیرش افراد واجد شرایط استفاده از سهمیه ایثارگران در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور	۱۳۷۷/۱/۱۸	پنج درصد (۵٪) ظرفیت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به فرزندان و همسران شهدا و جانبازان بالای (۵۰٪) و همسران آزادگان با سنوات ۴ سال به بالا اختصاص می‌یابد
۱۸	قانون اصلاح قانون فصل سوم قانون گذرنامه	۱۳۷۷/۲/۲۰	برای تمام فرزندان ذکور کمتر از ۱۸ سال مشمولین این ماده و فرزندان اناث آنان تا هنگام ازدواج در صورتی که همراه دارنده گذرنامه باشند گذرنامه سیاسی صادر می‌شود
۱۹	قانون اساسنامه بنیاد شهید انقلاب اسلامی	۱۳۷۷/۲/۲۷	فصل دوم - اهداف و وظایف - در قبال خانواده‌های شاهد امور معیشتی و رفاهی - تلاش در جهت خوداتکایی اقتصادی و تأمین اجتماعی و رفاهی خانواده‌های شاهد
۲۰	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۶) قانون مطبوعات	۱۳۷۷/۵/۲۱	استفاده ابزاری از افراد (اعم از زن و مرد) در تصاویر و محتوی، تحقیر و توهین به جنس زن، تبلیغ تشریفات و تجملات نامشروع و غیرقانونی ممنوع است
۲۱	قانون تشکیل شورای عالی اشتغال	۱۳۷۷/۶/۱	ترکیب شورای عالی اشتغال به شرح زیر می‌باشد: «۱۶» - مشاور رئیس‌جمهور در امور زنان بدون حق رأی به‌عنوان ناظر. ماده (۳) - شورای عالی اشتغال انجام وظایف زیر را عهده‌دار خواهد بود: برنامه‌ریزی و تعیین راهکارهای عملی برای رشد و توسعه اشتغال در روستاها، شهرهای کوچک و برای گروه‌های خاص (معلولین، زنان و جوانان) با رعایت مقررات مربوطه و...
۲۲	قانون اصلاح قانون معافیت یک نفر از فرزندان خانواده‌های شهدا، معلولان، اسرا، مفقودالائرها از خدمت نظام وظیفه عمومی مصوب سال ۱۳۶۶	۱۳۷۷/۶/۲۹	مشمولانی که پدر یا مادر یا فرزند یا برادر یا خواهر آنان در راه به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی و استمرار آن، شهید یا جانباز یا اسیر یا مفقودالائرها شده یا بشوند و مراتب مورد تأیید نهادهای ذیربط باشد، با رعایت تبصره‌های ذیل این ماده واحده از انجام خدمت نظام وظیفه عمومی معاف دائم خواهند بود

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۲۳	قانون انطباق امور اداری و فنی مؤسسات پزشکی با موازین شرع مقدس	۱۳۷۷/۸/۱۰	در اجرای ماده (۳) قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب ۱۳۶۴/۷/۹، این وزارتخانه موظف است به منظور انطباق امور درمانی، بهداشتی و آموزش پزشکی با موازین شرع مقدس اسلام، سیاستگذاری و برنامه‌ریزی و تدوین آیین‌نامه اجرایی جهت علمی نمودن انطباق امور مذکور با موازین شرع مقدس را به انجام رساند
۲۴	قانون اصلاح ماده (۲۰) قانون مقررات استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۴/۴/۲۷ و تبصره آن	۱۳۷۷/۹/۱	«۵» - ماده (۷) قانون اساسنامه سازمان تأمین خدمات درمانی پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به شرح زیر اصلاح می‌شود: ماده (۷) - «فرزندان ذکور غیرشاغل تا سن ۲۰ سال تمام در صورتی که مشغول تحصیل باشند تا پایان تحصیل حداکثر ۲۵ سال تمام و فرزندان اناث تحت تکفل چنانچه شوهر نداشته و شاغل نباشند می‌توانند زیر پوشش درمانی سازمان قرار گیرند».
۲۵	قانون اصلاح قوانین ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و اساسنامه سازمان تأمین خدمات درمانی پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	۱۳۷۷/۹/۱۱	نیروی انتظامی می‌تواند زنان را با حفظ موازین اسلامی در مشاغل مورد نیاز به صورت پرسنل انتظامی یا کارمند استخدام نماید
۲۶	قانون موافقتنامه معاضدت قضایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آذربایجان	۱۳۷۸/۷/۱۸	ماده (۲۴) - عقد نکاح ۱. هر یک از اتباع طرفین از حیث شرایط عقد نکاح، تابع قانون دولت متبوع خود خواهند بود ۲. تشریفات قانونی راجع به ثبت واقعه ازدواج تابع قانون محلی است که در آنجا تنظیم می‌شود و...
۲۷	قانون موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدراسیون روسیه جهت معاضدت در پرونده‌های مدنی و جزایی	۱۳۷۸/۷/۱۸	ماده (۲۶) - عقد نکاح ۱. شرایط عقد نکاح برای هر کدام از اشخاصی که ازدواج می‌کنند، توسط قوانین کشور متبوع خود تعیین می‌شود ۲. تشریفات قانونی عقد نکاح توسط قوانین طرف متعاهدی که این تشریفات در خاک آن صورت می‌گیرد، تعیین می‌شود و...

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۲۸	قانون تعمیم قوانین مربوط به همسران و فرزندان آزادگان	۱۳۷۸/۱۰/۱۴	به موجب این قانون همسرانی که بعد از اسارت با آزاده از دواج کرده‌اند یا ازدواج می‌کنند و فرزندان متولد شده آنان بعد از اسارت، نیز مشمول مزایا و تسهیلات مقرر در قوانین و مقررات مربوط به همسران و فرزندان آزادگان خواهند بود
۲۹	قانون برنامه سوم توسعه	۱۳۷۹/۱/۱۷	در اجرای بند «۲» اصل چهل و سوم قانون اساسی، نظام بانکی کشور موظف است در طول سال‌های برنامه سوم به نحوی برنامه‌ریزی و اقدام نماید که همواره پس از کسر ذخایر قانونی و احتیاطی سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز که حداکثر از بیست درصد (۲۰٪) آن تجاوز نمی‌کند، حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) بقیه را برای تهیه ابزار کار در اختیار کسانی قرار دهد که برای کار کردن امکان تهیه وسایل کار خود را ندارند. این تسهیلات به صورت وام بدون بهره بوده و کارمزد آن را شورای پول و اعتبار معین می‌کند. بیکاران ساکن در روستاها و زنان بیکار سرپرست خانوار و همچنین حرفه‌آموختگان بخش‌های فنی و حرفه‌ای دولتی و غیردولتی از اولویت برخوردارند. فصل هشتم: «ن» پیشنهاد برنامه‌های توسعه و مشارکت زنان و جوانان به‌ویژه بسیجیان در فعالیتهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان ماده (۱۵۸) - مرکز امور مشارکت زنان ریاست‌جمهوری موظف است در جهت زمینه‌سازی برای ایفای نقش مناسب زنان در توسعه کشور و تقویت نهاد خانواده، ضمن انجام مطالعات لازم با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط اقدامات متفاوتی را به عمل آورد
۳۰	قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب	۱۳۷۹/۱/۲۱	ماده (۲۳۰) - در دعاوی مدنی (حقوقی) تعداد و جنسیت گواه، همچنین ترکیب گواهان با سوگند و ...
۳۱	قانون اصلاح پاره‌ای از مقررات مربوط به حقوق بازنشستگی، بانوان شاغل، خانواده‌ها و سایر کارکنان	۱۳۷۹/۲/۱۳	اصلاح مواد راجع به: - حقوق بازنشستگی یا حقوق وظیفه یا مستمری یا باخرید خدمت - کمک‌هزینه عائله‌مندی کارکنان دولت و ...
۳۲	قانون اصلاح ماده (۱۱۸۴) قانون مدنی	۱۳۷۹/۳/۱	هرگاه ولی قهری طفل، رعایت غبطه صغیر را ننماید و مرتکب اقداماتی شود که موجب ضرر مولی علیه شود، به تقاضای یکی از اقارب وی یا به درخواست رئیس حوزه قضایی پس از اثبات، دادگاه، ولی مذکور را عزل و از تصرف در اموال صغیر منع و برای اداره امور مالی طفل فرد صالحی را به‌عنوان قیم تعیین می‌نماید

جدول ۹. قوانین دوره ششم مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون الحاق ماده (۷) و تبصره آن به قانون نقل و انتقال دوره‌ای قضات	۱۳۷۹/۱۲/۲	در این قانون، بانوان متأهل دارنده پایه قضایی می‌توانند در محل اقامت دائمی همسرانشان به خدمت اشتغال یابند
۲	قانون اصلاح ماده (۳) قانون اعزام دانشجویان به خارج از کشور مصوب سال ۱۳۶۴	۱۳۷۹/۱۲/۱۴	شرط تأهل که در قانون، مانع اعزام دختران به خارج از کشور می‌شد، حذف شد. در قانون جدید اعزام به استناد قانون گذرنامه و رعایت ماده (۱۸) آن انجام می‌شود
۳	قانون الزام بانک‌ها به پرداخت تسهیلات به وراثت جانبازان و آزادگان متوفی	۱۳۸۰/۱/۲۲	در این قانون نظام بانکی ملزم شده است تسهیلات بانکی جانبازان و آزادگان را در صورت فوت آنها، به همسرانشان یا به قیم قانونی فرزندان اعطا کند
۴	قانون استفساریه قانون الحاق یک تبصره به قانون استخدام جانبازان، اسرا و افراد خانواده شهدا، جانبازان ازکارافتاده، اسرا و مفقودالائمه‌های انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و همچنین افرادی که حداقل ۹ ماه متوالی یا یک سال متناوب داوطلبانه در جبهه خدمت کرده‌اند (مصوب ۱۳۷۵/۹/۷)	۱۳۸۰/۱/۱۹	سؤال این است که آیا همسران شهدایی که قبل از تصویب قانون مورد نظر، مبادرت به ازدواج کرده‌اند، شامل این قانون می‌شوند یا نه؟ پاسخ این است که بله، مشمول مزایای مقرر می‌شوند
۵	قانون اصلاح ماده (۹) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت	۱۳۸۰/۱/۲۲	در این قانون، مستخدمان زن شاغل، بازنشسته و وظیفه‌بگیر که متکفل مخارج فرزندان خود هستند از کمک‌هزینه عائله‌مندی بهره‌مند می‌شوند. در صورت ازدواج مجدد زن، اگر دادگاه حکم حضانت را به مادر بدهد، درخصوص فرزندان کمک‌هزینه عائله‌مندی دریافت خواهد کرد
۶	قانون اصلاح ماده (۵۸) قانون استخدامی وزارت اطلاعات و الحاق دو تبصره به آن	۱۳۸۰/۱/۲۲	در این قانون مستخدمان زن با چهل و پنج سال سن یا بیست سال سابقه خدمت بازنشسته می‌شوند
۷	قانون تسهیلات استخدامی ویژه فرزندان شاهد	۱۳۸۰/۳/۲۲	در این قانون، مراکز متعددی که به نحوی از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند، ملزم شده‌اند که نسبت به استخدام فرزندان شاهد که بیکار و واجد شرایط هستند، اقدام کنند
۸	قانون پذیرش اصلاحیه کنوانسیون حقوق کودک	۱۳۸۰/۴/۱۹	به دولت جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود اصلاحیه کنوانسیون حقوق کودک را بپذیرد و اسناد آن را تسلیم نماید
۹	لایحه تصویب کنوانسیون ممنوعیت و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال کار کودک و توصیه‌نامه مکمل آن	۱۳۸۰/۸/۸	اشخاصی که کودکان را به کارهای موضوع ماده (۳) کنوانسیون بگمارند، مشمول مجازات‌های ماده (۱۷۲) قانون کار می‌باشند و پروانه کار آنها توسط دستگاه ذیربط به‌طور موقت لغو خواهد شد

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۰	قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت	۱۳۸۰/۱۱/۲۷	تبصره «۳» - کمک‌هزینه عائله‌مندی و اولاد برای بازنشستگان کشوری و لشگری ماده (۲۶) قانون تنظیم سازمان بهزیستی کشور موظف است پس از بررسی‌های کارشناسی برای متقاضیان فعالیت در امور زیر پروانه فعالیت صادر نماید: ۱. تأسیس مهدهای کودک ۲. تأسیس مراکز نگهداری شبانه‌روزی کودکان بی‌سرپرست و خیابانی ۳. تأسیس خانه سلامت دختران و زنان ماده (۹۸) در قانون بودجه سال ۱۳۸۰ - تبصره «۳۲» بند «ه» معافیت زنان از پرداخت نیم عشر مالیات بر مهریه لحاظ شده است
۱۱	قانون الحاق تبصره «۳» به ماده (۳) قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی	۱۳۸۰/۱۲/۲۲	در این قانون مرخصی زایمان برای وضع حمل دوقلو، پنج ماه و برای سه قلو و بیش‌تر یک‌سال مرخصی با استفاده از حقوق و فوق‌العاده‌های مربوط تعیین شده است
۱۲	قانون اصلاح ماده (۱۰۴۱) قانون مدنی موضوع ماده (۲۴) قانون اصلاح موادی از قانون مدنی مصوب سال ۱۳۷۰	۱۳۸۱/۴/۱	در این قانون در عقد نکاح سن سیزده سال برای دختر و پانزده سال برای پسر در نظر گرفته شده است. قبل از این سن، اجازه ولی به شرط رعایت مصلحت و با تشخیص دادگاه صالح معتبر است
۱۳	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱۱۳۰) قانون مدنی	۱۳۸۱/۴/۲۹	در این قانون مصادیق عسر و حرج در پنج بند آمده است و در صورت احراز دادگاه، حکم طلاق صادر می‌شود: ترک زندگی خانوادگی توسط مرد به مدت ۶ ماه متوالی یا ۹ ماه متناوب بدون عذر موجه، اعتیاد زوج، محکومیت قطعی زوج به حبس پنج سال یا بیش‌تر، ضرب و شتم یا سوءرفتار زوج، ابتلا به بیماری‌های صعب‌العلاج روانی یا ساری
۱۴	قانون اصلاح لایحه قانونی راجع به تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش	۱۳۸۱/۷/۲۹	ماده (۴) - اصلاح ماده (۹) لایحه قانونی راجع به تشکیل شورای عالی آموزش، تعداد اعضای رسمی یا پیوسته شورا بند «۱۲» - سه نفر مطلع و صاحب‌نظر در هریک از رشته‌های علوم پایه، فنی و مهندسی و علوم انسانی به انتخاب شورای رؤسای فرهنگستان‌های کشور (حداقل یک نفر از آنان از بین زنان انتخاب شود)

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
			<p>بند «۱۳» - سه نفر از اعضای هیئت علمی گروه‌های تخصصی دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها در رشته‌های مدیریت آموزشی، برنامه‌ریزی درسی و روان‌شناسی تربیتی به انتخاب مشترک وزرای آموزش و پرورش و علوم، تحقیقات و فناوری (حداقل یک نفر از میان زنان انتخاب شود)</p> <p>بند «۱۴» - سه نفر صاحب‌نظر از نمایندگان معلمان یا مدیران مدارس از هر یک از دوره‌های تحصیلی به انتخاب شورای معاونان وزارت آموزش و پرورش (حداقل یک نفر از میان زنان انتخاب شود)</p>
۱۵	قانون اصلاح موادی از قانون مدنی	۱۳۸۱/۸/۱۹	در ماده (۱۱۰۷)، نفقه توسعه یافته و شامل هزینه‌های درمانی و بهداشتی شده است. در ماده (۱۱۱۰) نفقه ایام عده وفات برای زن از طریق اقارب پرداخت می‌شود. در ماده (۱۱۳۳) که اختیار مطلق طلاق در دست مرد بود، زن نیز مانند مرد می‌تواند با رعایت شرایط به دادگاه مراجعه کند و تقاضای طلاق کند. این ماده از نظر شکلی تغییر کرده است
۱۶	قانون حمایت از کودکان و نوجوانان	۱۳۸۱/۹/۲۵	در این قانون حمایت از افراد زیر سن ۱۸ سال و مجازات متخلفان مورد نظر است و هر نوع آزار کودکان و نوجوانان مستوجب تعزیر است
۱۷	قانون اصلاح قانون برقراری حقوق وظیفه و مستمری نمایندگان مجلس شورای اسلامی و عائله تحت تکفل آنان در مقابل حوادث و سوانح ناشی از مسئولیت خطیر نمایندگی مصوب سال ۱۳۶۵	۱۳۸۱/۱۰/۸	هرگاه نماینده‌ای در دوران نمایندگی خود به درجه رفیع شهادت برسد یا در راه انجام وظیفه فوت کند، یا معلول شود مقرری ماهیانه‌ای برابر با حقوق مبنا و افزایش سنواتی او است به‌عنوان حقوق وظیفه به عائله تحت تکفل قانون وی یا خود نماینده حسب مورد پرداخت می‌شود
۱۸	قانون موافقتنامه همکاری در زمینه فعالیت زنان و خانواده بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری تونس	۱۳۸۲/۲/۲۳	این لایحه در راستای تلاش‌های دو کشور ایران و تونس درخصوص ارتقای سطح روابط دوجانبه و تأکید بر پیوند دوستی و با توجه به اهمیت نقش زنان و خانواده به‌صورت موافقتنامه تهیه شده است

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۹	قانون نحوه اهدای جنین به زوجین نابارور	۱۳۸۲/۴/۲۹	به موجب این قانون کلیه مراکز تخصصی درمان ناباروری ذیصلاح مجاز خواهند بود با رعایت ضوابط شرعی شرایط مندرج در این قانون نسبت به انتقال جنین‌های حاصله از تلقیح خارج از رحم زوج‌های قانونی و شرعی پس از موافقت کتبی زوجین صاحب جنین به رحم زنانی که پس از ازدواج و انجام اقدامات پزشکی ناباروری آنها (هر یک به تنهایی یا هر دو) اثبات رسیده اقدام نمایند
۲۰	قانون اصلاح ماده (۱۱۶۹) قانون مدنی مصوب سال ۱۳۱۴	۱۳۸۲/۵/۶	در این قانون سن حضانت فرزند (برای دختر و پسر) توسط مادر ۷ سال در نظر گرفته شده است
۲۱	قانون استخدام نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۸۲/۱۲/۲۰	ماده (۲۰) - نیروی انتظامی می‌تواند زنان را با حفظ موازین اسلامی در مشاغلی که مستلزم به‌کارگیری زنان است به‌صورت کارکنان انتظامی یا کارمند استخدام نماید
۲۲	قانون جامع حمایت از حقوق معلولان	۱۳۸۳/۲/۱۶	ماده (۶) - تبصره: همسرانی که زن ناتوان و معلول خود را سرپرستی می‌نمایند مادامی که سرپرستی همسر ناتوان و معلول را برعهده داشته باشند از انجام خدمت و وظیفه عمومی معاف می‌گردند
۲۳	قانون اصلاح مواد (۱۶۸) قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران (۱۸۶) قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و (۱۷۹) قانون مقررات استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۸۳/۳/۵	به وراث کلیه پرسنل اعم از شاغل، بازنشسته و وظیفه، جانباز، معلول که شهید یا فوت می‌شوند معادل مبلغ پیش‌بینی شده در قانون پرداخت پاداش پایان خدمت و بخشی از هزینه‌های ضروری به کارکنان دولت هزینه کفن و دفن پرداخت می‌شود
۲۴	قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی	۱۳۸۳/۲/۲۱	شرایط و مفاد این قانون برای اموری مانند: (درراه‌ماندگی، بی‌سرپرستی و آسیب‌های اجتماعی، حمایت از مادران به‌خصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند، حمایت از کودکان و زنان بی‌سرپرست) می‌باشد

جدول ۱۰. دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون مبارزه با قاچاق انسان	۱۳۸۳/۴/۲۸	این قانون قاچاق انسان و به خصوص قاچاق زنان و کودکان را دربر می‌گیرد.
۲	قانون برنامه چهارم توسعه	۱۳۸۳/۷/۲۵	ماده (۵۴) بند «۱» دوره‌های آموزشی ضمن خدمت متناسب با مشاغل مورد تصدی کارکنان، به منظور افزایش سطح کارآیی و ارتقای مهارت‌های شغلی آنان (به خصوص برای زنان) به‌ویژه از طریق آموزش‌های کوتاه‌مدت ماده (۷۹) «ی» تهیه و تدوین طرح جامع توانمندسازی زنان خودسرپرست خانوار با همکاری سایر سازمان‌ها و نهادهای ذربط و تشکل‌های غیردولتی و تصویب آن در هیئت وزیران در ۶ ماهه نخست سال اول برنامه ماده (۸۹) «ه» تدوین و تصویب طرح جامع توانمندسازی و حمایت از حقوق زنان، در ابعاد حقوقی، اجتماعی، اقتصادی و اجرایی در مراجع ذربط «د» تأمین آزادی و امنیت لازم، برای رشد تشکل‌های اجتماعی در زمینه صیانت از حقوق کودکان و زنان ماده (۱۱۰) «ج» دولت موظف است به (گسترش حمایت‌های اجتماعی) تأمین اجتماعی، بیمه بیکاری، ایجاد، توسعه و تقویت سازوکارهای جبرانی، حمایت‌های اجتماعی از شاغلین بازار کار غیررسمی، توانبخشی معلولین و برابری فرصت‌ها برای زنان و مردان و توانمندسازی زنان از طریق دستیابی به فرصت‌های شغلی مناسب ماده (۲۱۰) «الف» توانمندسازی جوانان، زنان، فارغ‌التحصیلان و سایر افراد جویای کار، در راستای برقراری تعاملات اجتماعی لازم جهت شکل‌گیری فعالیت واحدهای تعاونی
۳	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۶۰) اصلاحی قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۸۳/۹/۸	تا مبلغ ارزی معادل دوهزاروششصدوشصت‌وشش میلیارد و هشتصدوشصت میلیون ریال به‌منظور افزایش مستمری معیشت ماهیانه خانوارهای تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی در ۶ ماهه دوم سال ۱۳۸۳ در اجرای موازین ماده (۶) آیین‌نامه اجرایی قانون تأمین زنان و کودکان بی‌سرپرست مصوب سال ۱۳۷۴ هیئت وزیران است
۴	قانون استفساریه تبصره ذیل ماده (۱۰۸۲) قانون مدنی	۱۳۸۴/۲/۲۷	این استفساریه، ملاک محاسبه مهریه به نرخ روز را از زمان اجرای حکم قطعی و لازم‌الاجرا دانسته است
۵	قانون سقط درمانی	۱۳۸۴/۳/۱۰	سقط درمانی با تشخیص سه پزشک متخصص و تأیید پزشکی قانونی مبنی بر بیماری جنین که پس از ولادت به‌علت عقب‌ماندگی یا ناقص‌الخلقه بودن موجب حرج مادر است و یا بیماری مادر که با تهدید جانی مادر توأم باشد قبل از حلول روح (چهار ماه) با رضایت زن مجاز است

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۶	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۹۹) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۸۴/۷/۲۷	تا زمان تدوین و اجرای سند راهبردی خدمات‌رسانی به ایثارگران (خانواده معظم شهدا، جانبازان، آزادگان) دولت موظف است کماکان قانون مربوط به سال ۱۳۸۳ را اجرا نماید
۷	قانون تسهیلات ازدواج جوانان	۱۳۸۴/۹/۲۷	این قانون دارای ۱۳ ماده است از جمله: ماده (۱) - به‌منظور توانمندسازی جوانان برای تشکیل خانواده، دولت مکلف است صندوق اندوخته ازدواج جوانان را ایجاد نماید
۸	قانون اصلاح قانون افزایش مستمری والدین شهدا	۱۳۸۴/۱۱/۵	براساس این اصلاحیه، دولت موظف شده است؛ مستمری والدین یک شهید را که تحت پوشش بنیاد شهید و امور ایثارگران است، معادل حداقل حقوق کارکنان دولت پرداخت کند
۹	قانون تعیین تکلیف فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی که در ایران متولد شده یا حداکثر تا یک سال پس از تصویب این قانون در ایران متولد می‌شوند بعد از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام می‌توانند تقاضای تابعیت ایرانی کنند	۱۳۸۵/۷/۲	فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی که در ایران متولد شده یا حداکثر تا یک سال پس از تصویب این قانون در ایران متولد می‌شوند بعد از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام می‌توانند تقاضای تابعیت ایرانی کنند
۱۰	قانون اصلاح ماده (۹) قانون اصلاح پاره‌ای از مقررات مربوط به حقوق بازنشستگی بانوان شاغل، خانوارها و سایر کارکنان مصوب سال ۱۳۷۹	۱۳۸۵/۸/۳۰	مستخدمان موضوع این قانون که مأمور یا منتقل شده یا بشوند، در صورتی که بازنشسته یا ازکارافتاده یا فوت شده یا بشوند، معادل تمام حقوق و مزایای مستمر دریافتی آنان که بابت آن کسور بازنشستگی پرداخت نموده‌اند در دو سال آخر خدمت مشروط بر اینکه از حداکثر حقوق موضوع لایحه قانونی مربوط به حداکثر و حداقل حقوق مستخدمین شاغل و بازنشسته و آماده به خدمت مصوب ۱۳۵۸ همان سال بازنشستگی و ازکارافتادگی و فوت تجاوز ننماید مبنای حقوق بازنشستگی یا وظیفه خواهد بود
۱۱	قانون ساماندهی مد و لباس	۱۳۸۵/۱۰/۱۲	به‌منظور حفظ و تقویت فرهنگ و هویت ایرانی-اسلامی، ارج نهادن، تثبیت و ترویج الگوهای پوشش ملی، هدایت بازار تولید و عرضه البسه و پوشاک براساس طرح‌ها و الگوهای داخلی پرهیز از انتخاب و مصرف الگوهای بیگانه و غیرمأنوس با فرهنگ و هویت ایرانی، این قانون به تصویب رسید
۱۲	قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی	۱۳۸۵/۱۱/۱۵	این منشور با الهام از شریعت جامع اسلام و نظام حقوقی آن و با تکیه بر شناخت و ایمان به خداوند متعال و با هدف تبیین نظام‌مند حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های حقوق فردی، اجتماعی و خانوادگی تدوین گردیده است

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۳	قانون اصلاح ماده (۳) قانون ترویج تغذیه با شیر مادران در دوران شیردهی مصوب سال ۱۳۷۴	۱۳۸۶/۴/۵	بنابر مصوبه مجلس شورای اسلامی به تاریخ ۱۳/۴/۱۳۸۶ مرخصی زایمان تا سه فرزند از ۴ ماه به ۶ ماه افزایش یافت. همچنین مرخصی ساعتی (بدون کسر از مرخصی استحقاقی) به ۲۴ ماه افزایش یافته است
۱۴	قانون اعاده بودجه خدماتی زنان سرپرست خانوار و معلولان به بهزیستی کشور	۱۳۸۶/۴/۵	براساس ماده واحده این قانون بند «ظ» تبصره «۱۴» قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور حذف شد در این بند مقرر شده بود به منظور بهبود خدمات به محرومین و اقشار آسیب پذیر و ساماندهی تمرکز خدمات قابل ارائه به آنان، خدمات حمایتی به محرومین و اقشار نیازمند توسط کمیته امداد امام خمینی(ره) و خدمات پیشگیری و توانبخشی توسط سازمان بهزیستی انجام شود.
۱۵	قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک درخصوص فروش، فحشا و هرزه نگاری کودکان (مصوب ۱۳۷۹/۳/۴ برابر با ۲۵ مه ۲۰۰۰ مجمع عمومی سازمان ملل متحد)	۱۳۸۶/۵/۹	در تدوین این کنوانسیون تلاش شده تا اقدامات کشورها به منظور تضمین حمایت از کودک در برابر فروش، فحشا و هرزه نگاری کودکان تقویت و توسعه یابد تنظیم کنندگان این پروتکل با ابراز نگرانی عمیق از توریم جنسی گسترده که به ویژه کودکان را هدف قرار داده است امیدوارند تا با پیگیری روند این حرکت بتوانند در برابر هر نوع سوءاستفاده جنسی کودکان مقاومت کنند
۱۶	قانون اصلاح بند «ک» تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور	۱۳۸۶/۶/۵	در راستای اجرای قانون تسهیل ازدواج جوانان مبلغ چهار هزار و هفتصد و پنجاه میلیارد ریال اعتبار منظور شده قانون به منظور پرداخت تسهیلات در امر اشتغال ازدواج و مسکن جوانان اختصاص می یابد
۱۷	قانون بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت	۱۳۸۶/۶/۵	حداقل سنوات قابل قبول برای بانوان شاغل ۲۰ سال و حداکثر سنوات ارفاقی ۵ سال است
۱۸	قانون اصلاح بند «م» تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور	۱۳۸۶/۹/۷	این قانون در مورد تصادفات غیر عمدی که به تبع آن مشکلاتی برای خانواده قربانیان این تصادفات که نان آور خود را از دست داده و همچنین خانواده زندانیان غیرمقصر می باشد
۱۹	قانون اصلاح تبصره «۳» بند «۳» ماده (۸۰) قانون تأمین اجتماعی اصلاحی مصوب سال ۱۳۷۶	۱۳۸۶/۳/۲۲	به بازماندگان بیمه شده متوفی که بین ۱۰ تا ۲۰ سال سابقه پرداخت حق بیمه داشته باشند به نسبت سنوات پرداخت، حق بیمه مستمری پرداخت می شود. همچنین بیمه شده متوفی که سنوات او از یک سال تا ده سال باشد به بازماندگان وی در ازای هر سال غرامت مقطوعی معادل یک ماه حداقل دستمزد کارگر عادی به طور یکجا پرداخت می شود
۲۰	قانون پرداخت مستمری به فرزندان زنان متوفی مشمول قانون تأمین اجتماعی و سایر صندوق های بازنشستگی	۱۳۸۶/۱۰/۵	حقوق وظیفه مادران متوفی مشمول قانون تأمین اجتماعی اعم از سازمان تأمین اجتماعی و سایر صندوق های بازنشستگی با رعایت شرایط قانونی مربوط و همانند مردان مشمول درخصوص فرزندانشان برقرار می شود

جدول ۱۱. دوره هشتم مجلس شورای اسلامی^۱

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱	قانون افزایش پوشش توانبخشی و حمایتی معلولان و زنان سرپرست خانوار توسط سازمان بهزیستی کشور	۱۳۸۷/۴/۵	ماده واحده - به منظور گسترش پوشش خدمات توانبخشی و حمایتی از یکصد هزار نفر از معلولان و سی هزار نفر از زنان سرپرست خانوار دولت مجاز است با جابجایی اعتبارات از محل صرفه‌جویی حداکثر تا مبلغ سیصد میلیارد (۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال در اختیار سازمان بهزیستی کشور قرار دهد
۲	قانون اصلاح قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث	۱۳۸۷/۴/۱۶	ماده (۴) حداقل مبلغ بیمه موضوع این قانون در بخش خسارت بدنی معادل حداقل ریالی دیه یک مرد مسلمان در ماه‌های حرام و در بخش خسارت مالی معادل حداقل دو و نیم درصد (۲/۵٪) تعهدات بدنی خواهد بود. بیمه‌گذار می‌تواند برای جبران خسارت‌های بدنی و مالی بیش از حداقل مزبور بیمه اختیاری تحصیل نماید تبصره «۲» بیمه‌گر موظف است در ایفای تعهدات مندرج در این قانون خسارت وارده به زیان‌دیدگان را بدون لحاظ جنسیت و مذهب تا سقف تعهدات بیمه‌نامه پرداخت نماید
۳	قانون موافقتنامه همکاری حقوقی در امور مدنی و کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ارمنستان	۱۳۸۷/۵/۶	در ماده (۱۷) این قانون به فرزندی گرفتن و سرپرستی از کودکان بدون سرپرست تبعه یکی از طرف‌های متعاقد توسط تبعه طرف متعاقد دیگر و فسخ آن، تابع قوانین و مقررات طرف متعاقدی است که کودک تبعه آن است
۴	قانون موافقتنامه همکاری‌های امنیتی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و شورای وزیران بوسنی و هرزگوین	۱۳۸۷/۵/۲۰	بر اساس ماده (۱) زمینه‌های همکاری طرفین در موارد زیر خواهد بود: «۸» پیشگیری و مقابله با قاچاق انسان به ویژه موارد مربوط به سوءاستفاده از زنان و کودکان؛ «۱۰» پیشگیری و مبارزه با اعمال مجرمانه علیه جان و مال افراد و سوءاستفاده و ایزدای جنسی و دیگر جرائم مشابه که منافی عفت عمومی تلقی می‌گردد؛
۵	قانون اصلاح سن فرزندان ذکور مشمولین صندوق‌های بازنشستگی کشوری، لشگری و تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌ها در	۱۳۸۷/۵/۲۰	ماده واحده - حدنصاب سن برخورداری از خدمات درمانی برای فرزندان ذکور مشمولین صندوق‌های بازنشستگی کشوری، لشگری و تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌های بیمه و

۱. قوانین تصویب شده مجلس شورای اسلامی در دوره هشتم تا اردیبهشت ۱۳۹۰ دیده شده است.

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
	برخورداری از خدمات درمانی		بازنشستگی از تاریخ تصویب این قانون به شرط عدم اشتغال به کار، به بیست و دو سال افزایش یافته و از سن مذکور به بعد نیز خدمات درمانی کماکان مطابق ضوابط جاری صندوق‌های متبوع خواهد بود تبصره - پس از سن بیست و دو سالگی با کسری بیست و هفت هزار و پانصد ریال بابت هر فرزند از بیمه‌گذار فرزندان وی می‌توانند از خدمات درمانی آن صندوق بهره‌مند گردند
۶	قانون تصویب کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت	۱۳۸۷/۹/۱۳	اصول این کنوانسیون عبارت است از: چ) برابری بین زن و مرد؛ ح) احترام به ظرفیت‌های قابل تحول کودکان دارای معلولیت و احترام به حقوق کودکان دارای معلولیت در جهت حفظ هویت خویش. بند «ا» ماده (۷) دولت‌های عضو تمامی تدابیر لازم جهت تضمین اینکه کودکان دارای معلولیت از تمامی حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین بر مبنای برابر با سایر کودکان بهره‌مند می‌باشند را اتخاذ خواهند نمود بند «الف» ماده (۸) افزایش آگاهی در تمامی جامعه از جمله در سطح خانواده در مورد افراد دارای معلولیت و ترویج احترام و منزلت افراد دارای معلولیت و...
۷	قانون اصلاح موادی از قانون مدنی	۱۳۸۷/۱۱/۶	اصلاح مواد (۹۴۶) و (۹۴۸): ماده (۹۴۶) - زوج از تمام اموال زوجه ارث می‌برد و زوجه در صورت فرزنددار بودن زوج یک‌هشتم از عین اموال منقول و یک‌هشتم از قیمت اموال غیرمنقول اعم از عرصه و اعیان ارث می‌برد در صورتی که زوج هیچ فرزندی نداشته باشد سهم زوجه یک چهارم از کلیه اموال به ترتیب فوق می‌باشد ماده (۹۴۸) - هرگاه ورثه از ادای قیمت امتناع کنند زن می‌تواند حق خود را از عین اموال استیفا کند

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۸	قانون اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۸۷ کل کشور	۱۳۸۷/۱۱/۱۵	مرکز امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری مجاز است تا فعالیت‌های اجرایی خود را در راستای تحقق اهداف مورد نظر، از محل اعتبار خود در قانون بودجه سال ۱۳۸۷ کل کشور و از طریق سایر دستگاه‌های اجرایی به انجام برساند
۹	قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در مرکز ماشین‌ها و مهندسی کشاورزی آسیا و اقیانوسیه	۱۳۸۷/۱۱/۱۶	- پیرو اهداف مشخص شده در بند «۲»، مرکز منطقه‌ای ماشین‌آلات و مهندسی کشاورزی آسیا - اقیانوسیه (APCAEM) دارای وظایف زیر خواهد بود: ت - کمک به کاهش و رفع محرومیت و توسعه روستایی از طریق ایجاد پروژه‌های آزمایشی و نمایشی، اجرای تجربیات حاصله و اختیار دادن به زنان روستایی از طریق ائتلاف آنها در امور ماشینی کردن (مکانیزاسیون) و فعالیت‌های تولیدی از جمله فرآوری محصولات زراعی
۱۰	قانون بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور	۱۳۸۷/۱۲/۲۶	ماده (۴۱) مرکز امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری مجاز است تا فعالیت‌های اجرایی خود را در راستای تحقق اهداف و سیاست‌های مورد نظر، از طریق دستگاه‌های اجرایی و از محل اعتبارات پیش‌بینی شده مربوط به خود در این قانون به انجام برساند
۱۱	قانون اصلاح قانون تنظیم خانواده و جمعیت	۱۳۸۸/۲/۲۲	ماده واحده - متن زیر به‌عنوان تبصره «۳» به ماده (۱) قانون تنظیم خانواده و جمعیت - مصوب ۱۳۷۲ - الحاق می‌گردد: «تبصره «۳» - فرزند چهارم خانواده‌هایی که یکی از سه فرزند آنها از شمول حمایت‌های قانون خارج شده‌اند و همچنین فرزندان چهارم خانواده‌هایی که فرزند مذکور حاصل از دو یا چندقلو بودن زایمان است، از محدودیت‌های مندرج در ماده (۱) این قانون مستثنا می‌باشند و کلیه امتیازات مندرج در قوانین که برای فرزند سوم پیش‌بینی شده است، به آنان تسری می‌یابد. مفاد این تبصره در مورد خانواده‌هایی که با دارا بودن حداکثر دو فرزند در زایمان بعدی صاحب فرزندان سه‌قلو و بیشتر می‌گردند، نیز مصداق خواهد داشت»
۱۲	قانون اصلاح ماده (۱۳۴) اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم مصوب سال ۱۳۸۰	۱۳۸۸/۳/۲۷	ماده واحده - در ماده (۱۳۴) اصلاحی قانون مالیات‌های مستقیم - مصوب ۱۳۸۰ - پس از عبارت «و مراکز آموزش عالی غیرانتفاعی» عبارت «و مهدهای کودک در مناطق کمترتوسعه‌یافته و روستاها» اضافه می‌شود

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۳	قانون بیمه‌های اجتماعی قالبیافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار)	۱۳۸۸/۵/۱۸	ماده (۱) از تاریخ ابلاغ این قانون، استادکاران و کارگران قالی و فرش دستباف بدون کارفرما و با کارفرما، شاغل در کارگاه‌های خانگی تکباف قالی و فرش و یا تحت پوشش تعاونی‌های قالی و فرش و مجتمع‌های کوچک و بزرگ مربوطه و همچنین شاغلان صنایع دستی خانگی و غیر آن در گروه‌های مصوب شناسه‌دار (کددار) صنایع دستی ایران که به صورت تمام‌وقت به مشاغل یاد شده اشتغال دارند، تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی قرار می‌گیرند. بیست درصد (۲۰٪) سهم دولت و هفت درصد (۷٪) سهم بیمه شده خواهد بود. در صورت وجود کارفرما، با پرداخت سه درصد (۳٪) سهم کارفرما بیمه یاد شده شامل بیمه بیکاری نیز خواهد بود تبصره «۴» - شاغلین خانگی و یا پاره‌وقت موضوع این قانون می‌توانند از مزایا و تسهیلات مزبور بهره‌مند گردند
۱۴	قانون اصلاح ماده (۱۴) قانون حقوق و مزایای مستمر، پسرانداز ثابت، حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸ و ماده (۱۹۰) قانون استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۲ و الحاق ماده (۱۸۷) مکرر به قانون مقررات استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۷۰	۱۳۸۸/۹/۱۸	«به عاقله تحت تکفل آن گروه از کارکنان نیروهای مسلح که پس از سال ۱۳۶۸ با داشتن حداقل پانزده سال تمام سابقه خدمت براساس نظر مراجع قضایی و هیئت‌های مربوط به رسیدگی به تخلفات نیروهای مسلح اخراج شده‌اند براساس نظر هیئت‌های یاد شده، ماهیانه وجوهی معادل سه‌پنجم حقوق بازنشستگی آنان پرداخت می‌شود»
۱۵	قانون جرائم رایانه‌ای	۱۳۸۸/۱۱/۱۱	ماده (۱۴) - هرکس به وسیله سیستم‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حامل‌های داده محتویات مستهجن را تولید، ارسال، منتشر، توزیع یا معامله کند یا به قصد ارسال یا انتشار یا تجارت تولید یا ذخیره یا نگهداری کند، به حبس از نود و یک روز تا دو سال یا جزای نقدی از پنج تا چهل میلیون ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد. ماده (۱۵) - هرکس از طریق سیستم‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حامل‌های داده مرتکب اعمال زیر شود، به ترتیب زیر مجازات خواهد شد: الف) چنانچه به منظور دستیابی افراد به محتویات مستهجن، آنها را تحریک یا ترغیب یا تهدید یا

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
			تطمیع کند یا فریب دهد یا شیوه دستیابی به آنها را تسهیل کند یا آموزش دهد، به حبس از نود و یک روز تا یک سال یا جزای نقدی از پنج تا بیست میلیون ریال یا هر دو مجازات. ارتکاب این اعمال در خصوص محتویات مبتذل موجب جزای نقدی از دو تا پنج میلیون ریال است تبصره - مفاد این ماده و ماده (۱۴) شامل آن دسته از محتویاتی نخواهد شد که برای مقاصد علمی یا هر مصلحت عقلایی دیگر تهیه یا تولید یا نگهداری یا ارائه یا توزیع یا انتشار یا معامله می‌شود
۱۶	قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور	۱۳۸۸/۱۲/۲۴	ماده (۱۶) ح - مرکز امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری مجاز است تا فعالیت‌های اجرایی خود را در راستای تحقق اهداف و سیاست‌های مورد نظر از طریق دستگاه‌های اجرایی و از محل اعتبارات پیش‌بینی شده مربوط به خود در این قانون به انجام برساند
۱۷	قانون برقراری عدالت آموزشی در پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی و تخصصی	۱۳۸۹/۱/۲۹	ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون سهمیه‌بندی در پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی و تخصصی (اعم از رشته‌های پزشکی و غیرپزشکی) در کلیه دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی بجز مواردی که در ذیل آمده ممنوع است «۱» قانون ایجاد تسهیلات برای ورود رزمندگان و جهادگران داوطلب بسیجی به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و اصلاحات بعدی شامل ایثارگران، جانبازان، خانواده مفقودالانرها و شهدا به قوت خود باقی است «۲» صد درصد (۱۰۰٪) پذیرش در رشته‌های تخصصی زنان و زایمان به خانم‌ها اختصاص می‌یابد
۱۸	قانون ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی	۱۳۸۹/۲/۲۲	ماده (۲) منظور از مشاغل یا کسب و کار خانگی، آن دسته از فعالیت‌هایی است که با تصویب ستاد موضوع ماده (۳)، توسط عضو یا اعضای خانواده در فضای مسکونی در قالب یک طرح کسب و کار بدون مزاحمت و ایجاد اخلال در آرامش واحدهای مسکونی همجوار شکل می‌گیرد و منجر به تولید خدمت و یا کالای قابل عرضه به بازار خارج از محیط مسکونی می‌گردد براساس این قانون دولت موظف است از این مشاغل حمایت نماید

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
۱۹	قانون اصلاح مواد (۱) و (۷) قانون نحوه اجرای قانون مربوط به خدمت نیمه وقت بانوان مصوب سال ۱۳۶۴	۱۳۸۹/۲/۲۲	ماده (۱) متن زیر به عنوان تبصره ذیل ماده (۱) قانون نحوه اجرای قانون مربوط به خدمت نیمه وقت بانوان مصوب ۱۳۶۴/۱/۱۸ الحاق می شود: تبصره - رعایت شرط رسمی و ثابت بودن در مورد بانوان کارمندی که فرزند معلول با درجه معلولیت شدید و خیلی شدید دارند که به تشخیص سازمان بهزیستی کشور رسیده باشد الزامی نیست ماده (۲) - متن زیر به انتهای تبصره ماده (۷) قانون فوق اضافه و دو تبصره به شرح زیر به ماده مذکور الحاق می گردد: «محدودیت سه سال در مورد بانوان کارمندی که فرزند معلول دارند لازم الرعایه نمی باشد» تبصره «۲» - سنوات خدمت نیمه وقت بانوانی که دارای فرزند معلول هستند به شرط پرداخت کسور بازنشستگی و حق بیمه مربوط به کارفرما و کارمند توسط فرد متقاضی به نسبت تمام حقوق گروه و پایه و یا حقوق ثابت و فوق العاده شغل و یا عناوین مشابه مازاد بر سه سال از لحاظ حقوق بازنشستگی در حکم خدمت تمام وقت محسوب می شود
۲۰	قانون اصلاح بند «ل» ماده (۶۸) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب سال ۱۳۷۵	۱۳۸۹/۴/۳۰	ماده واحده - بند «ل» ماده (۶۸) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب سال ۱۳۷۵ و اصلاحات بعدی آن به صورت زیر اصلاح می شود: ل - فراهم نمودن زمینه مشارکت و جلب همکاری مردم در جهت ایجاد و توسعه نهادهای مدنی، کتابخانه و مراکز فرهنگی، بهبود و ارتقای فرهنگی اقشار مختلف به ویژه جوانان و بانوان و برنامه ریزی در انجام خدمات اجتماعی، اقتصادی، عمرانی، بهداشتی، فرهنگی، آموزشی، سوادآموزی، تهیه جغرافیای تاریخی و شناسنامه روستا و دانش بومی و سایر امور با هماهنگی مراجع ذیربط
۲۱	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۹۴۶) قانونی مدنی اصلاحی ۱۳۸۷	۱۳۸۹/۵/۲۶	ماده واحده - تبصره ذیل به ماده (۹۴۶) قانون مدنی اصلاحی مصوب ۱۳۸۷/۱۱/۶ الحاق می گردد. تبصره - مفاد این ماده در خصوص وراثت متوفایی که قبل از تصویب آن فوت کرده ولی هنوز ترکه او تقسیم نشده است نیز لازم الاجراست

توضیحات	تاریخ تصویب	عنوان قانون	ردیف
<p>ماده (۳۹) به‌منظور توانمندسازی افراد و گروه‌های نیازمند به‌ویژه زنان سرپرست خانوار و معلولان نیازمند با تأکید بر برنامه‌های اجتماع‌محور و خانواده‌محور، با استفاده از منابع بودجه عمومی دولت و کمک‌های مردمی اقدامات زیر توسط دولت انجام می‌شود:</p> <p>«الف» طراحی نظام سطح‌بندی خدمات حمایتی و توانمندسازی متناسب با شرایط بومی، منطقه‌ای و گروه‌های هدف حداکثر تا پایان سال اول برنامه و فراهم نمودن ظرفیت‌های لازم برای استقرار نظام مذکور در طول برنامه</p> <p>«ب» اجرای برنامه‌های توانمندسازی حداقل سالانه ده درصد (۱۰٪) خانوارهای تحت پوشش دستگاه‌های حمایتی به استثنای سالمندان و معلولین ذهنی، توانمند شده و خروج آنان از پوشش حمایت‌های مستقیم</p> <p>«ج» تأمین حق سرانه بیمه اجتماعی زنان سرپرست خانوار نیازمند، افراد بی‌سرپرست و معلولین نیازمند در طول سال‌های اجرای برنامه</p> <p>«د» معافیت افراد تحت پوشش سازمان‌ها و نهادهای حمایتی از پرداخت هزینه‌های صدور پروانه ساختمانی، عوارض شهرداری و هزینه‌های انشعاب آب، فاضلاب، برق و گاز برای کلیه واحدهای مسکونی اختصاص یافته به آنها فقط برای یک بار</p> <p>ماده (۱۹۶) «ط» پشتیبانی از رده‌های مقاومت بسیج جامعه زنان به‌ویژه در فعالیتهای مربوط به توسعه فرهنگ عفاف و حجاب و تحکیم بنیاد خانواده</p> <p>ماده (۲۲۷) دولت نسبت به تهیه و تدوین «سند ملی امنیت بانوان و کودکان در روابط اجتماعی» با مشارکت و برنامه‌ریزی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، قوه قضائیه، سازمان بهزیستی کشور، شهرداری، وزارت کشور، شورای عالی استان‌ها، مرکز امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری، وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کار و امور اجتماعی توسط دولت در طول سال‌های برنامه اقدام قانونی به‌عمل آورد</p> <p>ماده (۲۳۰) دولت با همکاری سازمان‌ها و دستگاه‌های ذیربط ازجمله مرکز امور زنان و</p>	۱۳۸۹/۱۱/۱۰	قانون برنامه پنجم توسعه	۲۲

ردیف	عنوان قانون	تاریخ تصویب	توضیحات
			خانواده با هدف تقویت نهاد خانواده و برنامه جامع «جایگاه زنان در عرصه‌های اجتماعی و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه زمینه‌ها با تدوین و تصویب مشتمل بر محورهای تحکیم بنیان خانواده، بازنگری قوانین و مقررات مربوطه، پیشگیری از «توسعه امور زنان و خانواده آسیب‌های اجتماعی، توسعه و ساماندهی امور اقتصادی معیشتی با اولویت ساماندهی مشاغل خانگی برای زنان سرپرست خانوار و زنان بدسرپرست، تأمین اجتماعی، اوقات فراغت، پژوهش، گسترش فرهنگ عفاف و حجاب، ارتقای سلامت، توسعه توانایی‌های سازمان‌های مردم‌نهاد، ارتقای توانمندی‌های زنان مدیر و نخبه، توسعه تعاملات بین‌المللی، تعمیق باورهای دینی و اصلاح ساختار اداری تشکیلاتی زنان و خانواده اقدام قانونی نماید
۲۲	قانون تمدید قانون بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت مصوب سال ۱۳۸۶	۱۳۸۹/۱۲/۱۰	براساس قانون بازنشستگی پیش از موعد کارکنان دولت مصوب ۱۳۸۶ به دولت اجازه داده می‌شود کارکنان رسمی، پیمانی و قراردادی وزارتخانه‌ها و مؤسسه‌های دولتی را که حداقل ۲۵ سال سابقه خدمت داشته باشند با حداکثر ۵ سال سنوات ارفاقی بدون شرط سنی در صورت تقاضای کارکنان و موافقت دستگاه متبوع خود بازنشسته شوند براساس این قانون، پاداش پایان خدمت این کارکنان براساس ۳۰ سال پرداخت می‌شود همچنین، حداقل سنوات قابل قبول برای استفاده بانوان شاغل از این حکم بیست سال بوده و حداکثر سنوات ارفاقی آنان پنج سال خواهد بود
۲۳	قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور	۱۳۹۰/۲/۱۹	ماده (۸۹) مرکز امور زنان و خانواده ریاست‌جمهوری و معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور مجازند تا فعالیت‌های اجرایی خود را در راستای تحقق اهداف و سیاست‌های مورد نظر از طریق دستگاه‌های اجرایی و از محل اعتبارات پیش‌بینی شده مربوط به خود در این قانون به انجام برسانند ماده (۹۱) سازمان تأمین اجتماعی موظف است به افرادی که حداقل ده سال حق بیمه پرداخت نموده‌اند و به سن شصت سال برای مردان و پنجاه‌وپنج سال برای زنان رسیده‌اند یا به هر دلیلی به تشخیص کمیسیون‌های موضوع ماده (۹۱) تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۸۴/۴/۳ و

توضیحات	تاریخ تصویب	عنوان قانون	ردیف
<p>اصلاحات بعدی آن در سنین کمتر از موارد فوق از کار افتاده شده‌اند ولی از حق مستمری برخوردار نمی‌شوند؛ متناسب با سنوات پرداخت حق بیمه، حقوق بازنشستگی آنان را پرداخت نماید</p> <p>ماده (۱۰۳) صندوق‌های بازنشستگی و تأمین اجتماعی و بیمه‌ای مکلفند تمام اعتبارات پیش‌بینی شده مندرج در قانون بودجه، که پس از طی مراحل در اختیار آنها قرار می‌گیرد به انضمام دیگر منابع داخلی خود و سایر منابع حاصله را به‌طور کامل به حقوق بازنشستگان، وظیفه‌بگیران یا مستمری‌بگیران اختصاص دهند و پرداخت نمایند و هزینه‌های نیروی انسانی و سایر هزینه‌ها را ضمن صرفه‌جویی، از محل منابع داخلی خود تأمین و پرداخت نمایند.</p> <p>مستمری زنان بی‌سرپرستی که اقدام به ازدواج می‌کنند، برقرار می‌ماند</p>			

شاخص‌های جمعیتی، اجتماعی، فرهنگی زنان و خانواده در جمهوری اسلامی ایران

امروزه آمار و ارقام، نقش قابل ملاحظه‌ای را در سنجش میزان پیشرفت و توسعه جوامع بشری ایفا می‌کند. با بررسی رشد شاخص‌های آماری در ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، بهداشتی از یکسو امکان درک و تحلیل شرایط فعلی جامعه فراهم می‌شود و ازسوی دیگر با مقایسه شرایط گذشته و حال، امکان سیاستگذاری و برنامه‌ریزی بهتر فراهم می‌شود.^۱ بررسی آمارها و شاخص‌های حوزه زنان و خانواده نیز امکان سیاستگذاری و قانونگذاری در حوزه‌هایی که خلأ وجود دارد، را فراهم می‌کند. در ادامه تلاش شده با بررسی آمارهای جمعیتی (جمعیت به تفکیک جنس، رشد جمعیت به تفکیک جنس، میانگین سن در اولین ازدواج، نرخ باروری عمومی در سال‌های پس از انقلاب، میزان مرگ‌ومیر) آموزشی (توزیع نسبی زنان باسواد نسبت به کل باسوادان، پذیرفته‌شدگان دانشگاه‌ها و مراکز عالی دولتی به تفکیک جنس)، تعداد زنان حاضر در پارلمان، تعداد سازمان‌های غیردولتی زنان، فرهنگ و هنر (تعداد زنان اهل قلم و صاحب اثر) اشتغال (توزیع نسبی زنان شاغل، توزیع نسبی شاغلین زن ده‌ساله و بیشتر برحسب وضع شغلی به کل شاغلین زن، توزیع نسبی کارکنان زن دولت در وزارتخانه‌ها، تعداد مؤسسات تابع قانون استخدام کشوری و قانون کار) وضعیت زنان در جمهوری اسلامی بیان شود.

الف) شاخص‌های جمعیتی^۲

جدول ۱۲. جمعیت به تفکیک جنس (۱۳۳۵-۱۳۸۵)

سال	زن	مرد
۱۳۳۵	۹۳۰۹۷۶۰	۹۶۴۴۹۴۴
۱۳۴۵	۱۲۴۳۲۹۲۱	۱۳۳۵۵۸۰۱
۱۳۵۵	۱۶۳۵۲۳۹۷	۱۷۳۵۶۳۴۷
۱۳۶۵	۲۴۱۶۴۰۴۹	۲۵۲۸۰۹۶۱
۱۳۷۵	۲۹۵۴۰۳۲۹	۳۰۵۱۵۱۵۹
۱۳۸۰	۳۱۹۹۳۳۵۲	۳۲۹۱۳۳۵۰
۱۳۸۵	۳۴۶۲۹۴۲۰	۳۵۸۶۶۳۶۲

۱. کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران در مسائل زنان، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ۱۳۸۹.

۲. همان.

جدول ۱۳. رشد جمعیت به تفکیک جنس (۱۳۳۵-۱۳۸۵)

سال	زن	مرد
۱۳۳۵-۱۳۴۵	۲/۹۳	۳/۳۱
۱۳۴۵-۱۳۵۵	۲/۸۷	۲/۶۴
۱۳۵۵-۱۳۶۵	۳/۹۸	۳/۸۳
۱۳۶۵-۱۳۷۵	۲/۰۳	۱/۹
۱۳۷۵-۱۳۸۵	۱/۶	۱/۶۳

جدول ۱۴. میانگین سن در اولین ازدواج به تفکیک جنس

سال	زن	مرد
سال ۱۳۸۵	۲۳/۲ سال	۲۶/۲
تغییرات نسبت به سال ۱۳۷۵	+۰/۸	+۰/۶
تغییرات نسبت به سال ۱۳۵۵	+۳/۵	+۲/۱

جدول ۱۵. نرخ باروری عمومی در سال‌های پس از انقلاب

سال	نرخ باروری عمومی کل کشور	نرخ باروری عمومی در شهرها	نرخ باروری عمومی در روستاها
۱۳۶۵	۲۳۱	۲۱۷	۲۵۳
۱۳۷۵	۸۷	۸۱	۹۹
۱۳۸۵	۶۴	۶۲	۷۱

جدول ۱۶. میزان مرگومیر در سال‌های ۱۳۳۵-۱۳۸۵

سال	میزان مرگومیر اطفال	میزان مرگومیر کودکان	میزان مرگومیر مادران (درصد هزار)	میزان خام مرگومیر
۱۳۵۵	۱۱۴	-	۲۷۷	۱۱/۵
۱۳۶۵	۶۴	۷۰	۱۴۰	۸/۸
۱۳۷۰	۵۳	۴۲	۵۴	۷/۹
۱۳۷۵	۳۴	۳۳	۳۷	۷/۰
۱۳۸۵	۲۷	۳۰	۳۴	۵/۵

جمعیت زنان در سال ۱۳۸۵، ۳۴۶۲۹۴۲۰ نفر برآورد شده است. هرم سنی جمعیت در سال ۱۳۸۳ نشان می‌دهد، ۲۸/۵۲ درصد جمعیت زنان، زیر ۱۵ سال و ۵۴/۹۶ درصد جمعیت زنان، زیر

۱. شهلا کاظمی‌پور، مقدمه‌ای بر ضوابط توسعه و جمعیت با ملاحظات فرهنگی و سیاسی و اجتماعی، دفتر سیاسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۹.

۲۵ سال قرار داشته‌اند. بدین معنی که درصد قابل توجهی از جمعیت زنان به سمت سنین جوان‌تر تمایل دارد. نسبت جنسی در سال ۱۳۸۵ برابر ۱۰۳/۶ بوده است، بدین معنی که به‌ازای هر ۱۰۳/۶ مرد ۱۰۰ زن وجود داشته است. میانگین سن ازدواج در سال ۱۳۸۵ برای زنان ۲۳ سال و برای مردان ۲۶ سال برآورد شده است. نرخ باروری عمومی نشان می‌دهد از هر ۱۰۰۰ نفر از زنان واقع در سن باروری (۱۵-۴۵) ۶۴ کودک به دنیا می‌آید. میزان مرگ‌ومیر کودکان و مادران که یکی از مهمترین شاخص‌های توسعه کشورهاست در طول سال‌های پس از انقلاب کاهش چشمگیری داشته است.

ب) آموزش^۱

جدول ۱۷. توزیع نسبی زنان باسواد نسبت به کل باسوادان

سال ۱۳۸۵	۴۶/۶۸ درصد
تغییرات نسبت به سال ۱۳۷۵	+۱/۴۸
تغییرات نسبت به سال ۱۳۵۵	+۲۸/۴۵

جدول ۱۸. پذیرفته‌شدگان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش

عالی دولتی به تفکیک جنس (۱۳۵۵-۱۳۸۶)

سال	زن	مرد	درصد زنان
۱۳۵۵-۱۳۵۶	۱۳۶۹۰	۲۶۴۷۶	۳۴/۱
۱۳۷۶-۱۳۷۵	۶۷۴۵۶	۹۰۶۰۰	۴۲/۷
۱۳۷۷-۱۳۷۶	۶۶۳۷۴	۸۷۷۲۷	۴۳/۱
۱۳۷۸-۱۳۷۷	۷۵۷۶۵	۹۰۳۱۳	۴۵/۶
۱۳۷۹-۱۳۷۸	۷۸۸۹۸	۸۴۳۸۶	۴۸/۳
۱۳۷۹-۱۳۸۰	۸۹۸۰۲	۸۷۸۶۱	۵۰/۵
۱۳۸۰-۱۳۸۱	۱۰۶۴۳۷	۹۸۵۹۰	۵۱/۹
۱۳۸۱-۱۳۸۲	۱۱۶۹۲۷	۱۰۴۱۰۹	۵۲/۹
۱۳۸۲-۱۳۸۳	۱۴۱۰۰۲	۱۲۰۳۹۹	۵۳/۹
۱۳۸۳-۱۳۸۴	۱۴۲۹۶۷	۱۲۳۵۰۳	۵۳/۶
۱۳۸۴-۱۳۸۵	۱۸۵۸۵۷	۱۵۴۶۶۹	۵۴/۶
۱۳۸۵-۱۳۸۶	۲۶۴۷۹۳	۱۵۴۰۶۲	۶۳/۲

همان‌طور که ملاحظه می‌شود ۴۶/۶۸ درصد جامعه زنان را باسوادان تشکیل می‌دهند که این رقم طی سه دهه گذشته ۲۸/۶ درصد افزایش داشته است. تعداد پذیرفته‌شدگان زن در مراکز

۱. کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران در مسائل زنان، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ۱۳۸۹.

آموزش عالی دولتی در سال تحصیلی ۱۳۸۵-۱۳۸۶، ۲۶۴۷۹۳ نفر گزارش شده است که این رقم نسبت به سال ۱۳۷۵-۱۳۷۶، ۲۹۲/۵ درصد و نسبت به سه دهه گذشته ۱۹ برابر شده است.^۱

ج) تعداد زنان حاضر در مجلس^۲

جدول ۱۹. تعداد منتخبین مجلس شورای اسلامی به تفکیک جنس

ادوار نمایندگی	تعداد زنان	درصد زنان
دوره اول	۴	۱/۴۳
دوره دوم	۴	۱/۴۸
دوره سوم	۴	۱/۴۹
دوره چهارم	۹	۳/۴۸
دوره پنجم	۱۴	۵/۶۳
دوره ششم	۱۲	۴/۱۴
دوره هفتم	۱۳	۴/۴۸
دوره هشتم	۸	۲/۷۵

د) تعداد سازمان‌های غیردولتی زنان^۳

جدول ۲۰. تعداد سازمان‌های غیردولتی زنان به تفکیک موضوع فعالیت

سال	فرهنگی - اجتماعی	صنعتی - تخصصی	خیریه‌ای	جمع کل
۱۳۷۵	۲۴	۱۳	۱۸	۵۵
۱۳۷۶	۲۸	۲۰	۱۹	۶۷
۱۳۷۷	۳۹	۲۴	۲۶	۸۹
۱۳۷۸	۶۰	۳۲	۴۵	۱۳۷
۱۳۷۹	۱۱۶	۵۲	۸۰	۲۴۸
۱۳۸۰	۱۲۲	۵۴	۸۴	۲۶۰
۱۳۸۱	۱۳۱	۶۰	۸۶	۲۷۷
۱۳۸۲	۱۶۲	۷۶	۹۹	۳۳۷
۱۳۸۳	۲۴۵	۱۱۲	۱۳۲	۴۸۹
۱۳۸۴	۳۴۶	۱۰۴	۱۲۷	۵۷۷
۱۳۸۵	۴۴۸	۱۱۴	۱۷۴	۷۳۶

۱. همان.

۲. بهزار رضوی و آریین قلی‌پور، مهندسی فرهنگی ضرورت نهادی شدن فرهنگ مشارکت سیاسی زنان، ماهنامه مهندسی فرهنگی، سال سوم، ش ۳۹-۴۰، فروردین و اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۹، شورای عالی انقلاب فرهنگی.

۳. کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران در مسائل زنان، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ۱۳۸۹.

تعداد نمایندگان زن در طول هفت دوره روند افزایشی و سپس ناگهان در دوره هشتم روند کاهشی طی کرده است. به نحوی که بعد از هفت دوره افزایش در دوره هشتم از ۱۳ نفر به ۸ نفر کاهش یافته است. بیشترین میزان حضور نمایندگان زن به دوره پنجم مجلس (۱۴ نفر) بازمی‌گردد. براساس جدول ۱۹ تعداد سازمان‌های غیردولتی زنان در سال ۱۳۸۵ (که اجازه فعالیت را کسب کرده‌اند) به ۷۳۶ تشکل رسیده است که این رقم طی دهه گذشته ۱۳ برابر شده است. بیشترین نرخ رشد این سازمان‌ها، به سازمان‌های فرهنگی - اجتماعی بازمی‌گردد.

هـ) فرهنگ و هنر^۱

جدول ۲۱. تعداد زنان اهل قلم و صاحب اثر به تفکیک نقش (۱۳۷۶-۱۳۷۹)

نقش	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹
مؤلف	۲۸۵	۴۵۰	۳۵۸	۱۳۰۹
مترجم	۲۱۴	۳۰۵	۲۱۷	۷۰۸
شاعر	۱۰	۴۳	۲۸	۱۰۶
گردآورنده	۳۰	۳۴	۳۷	۱۱۰
نقاش	۳۵	۵۰	۴۸	۱۲۷
میراستار	۵۷	۹۸	۹۹	۲۵۸
به اهتمام	۲۱	۲۳	۱۱	۳۵
مصحح	۸	۷	۵	۷
تهیه و تنظیم	۶	۲۷	۱۵	۳۹
تهیه‌کننده	۵	۱۲	۱	۱۰
تدوین	۴	۴	۵	۶
زیرنظر	۴	۸	۶	۲۹
بازنویسی	۴	۳	-	۲۲
خطاط و عکاس	۱	۱	-	۳
مقدمه	۱	۲	۱	۹
با همکاری	-	۵	۷	۳۳
جمع کل	۷۵۸	۱۰۷۲	۸۳۸	۲۸۱۱

تعداد زنان اهل قلم و صاحب اثر در سال ۱۳۷۹، ۲۸۱۱ نفر گزارش شده است که این رقم نسبت به سال ۱۳۷۶، ۲۷۰/۸۴ درصد رشد را نشان می‌دهد.

و) اشتغال^۱

جدول ۲۲. توزیع نسبی زنان شاغل ده‌ساله و بیشتر
نسبت به کل جمعیت شاغل ده‌ساله و بیشتر (مرد و زن)

سال ۱۳۸۵	۱۳/۸ درصد
تغییرات نسبت به سال ۱۳۷۵	+۱۲/۳
تغییرات نسبت به سال ۱۳۵۵	-۱/۵
سال ۱۳۸۵	۱۳/۸ درصد
تغییرات نسبت به سال ۱۳۷۵	+۱۲/۳
تغییرات نسبت به سال ۱۳۵۵	-۱/۵

جدول ۲۳. توزیع نسبی شاغلین زن ده‌ساله و بیشتر برحسب وضع شغلی به کل شاغلین زن

سال	بخش خصوصی	بخش عمومی	اظهار نشده
۱۳۸۵	۵۹/۷ درصد	۳۷/۳ درصد	۰/۰۳
تغییرات نسبت به سال ۱۳۷۵	+۷/۶	-۵/۶	-۲۵
تغییرات نسبت به سال ۱۳۵۵	-۲۴/۱	+۸۲/۷	+۲۰۰

جدول ۲۴. توزیع نسبی کارکنان زن دولت در وزارتخانه‌ها و مؤسسات

تابع قانون استخدام کشوری و قانون کار به کل کارکنان

سال	تابع قانون استخدام	تابع قانون کار
۱۳۷۶	۳۱/۷	۵/۶
۱۳۷۸	۳۱/۵	۷/۸
۱۳۸۰	۳۱/۶	۱۱/۸
۱۳۸۲	۳۲/۱	۱۲/۶
۱۳۸۳	۳۲/۶	۱۰
۱۳۸۴	۳۵/۶	۱۲/۳
۱۳۸۵	۳۴/۷	۱۲/۴

میزان زنان شاغل در سال ۱۳۸۵، ۱۳/۸ درصد برآورد شده است. این میزان نسبت به سال ۱۳۷۵، ۱۲/۳ درصد رشد داشته است که نشان‌دهنده افزایش آمار اشتغال زنان در جامعه است. از این میزان، ۵۹/۷ درصد در بخش خصوصی و ۳۷/۳ درصد در بخش دولتی مشغول به کار بوده‌اند. بدین ترتیب بخش خصوصی توانایی بیشتری را در جذب زنان داراست.

ز) زنان در عرصه دفاع مقدس^۱

جدول ۲۵. زنان اینثارگر

شخص	تعداد
شهادت زن	۶۴۲۷
جانبازان زن	۲۳۵۳
آزادگان زن	۵
زنان شهید داده (همسر شهید، فرزند شهید و مادر شهید)	۳۲۵۵۹

جدول ۲۶. شهدای زن برحسب نوع شهادت

نوع شهادت	تعداد
توسط رژیم طاغوت	۹۳
توسط ضدانقلاب	۱۶۷
حادثه سینما رکس آبادان	۳۵
حوادث پایگاه مقاومت	۷
توسط اشرار و قاچاقچیان	۲۱
در جنگ تحمیلی	۵۲۷۵
حمله به ایرباس	۳۰
حادثه مکه مکرمه	۱۹۳
در خارج از کشور	۱۶۵
سایر موارد	۱۹

براساس جدول ۲۵ تعداد شهدای زن ۶۴۲۷ نفر گزارش شده است. ۵۲۷۵ نفر از این شهدا در طول جنگ تحمیلی، ۱۹۳ نفر در حادثه مکه مکرمه، ۱۶۷ نفر توسط ضدانقلاب و منافقین شهید شده‌اند. هم‌اکنون ۳۲۵۵۹ زن در مقام مادر، همسر و فرزند شهید در جمهوری اسلامی حضور دارند.

چالش‌های حوزه زنان و خانواده

۱. تضعیف نهاد خانواده

الف) کاهش نرخ ازدواج،

ب) افزایش آمار طلاق،

ج) کاهش اقتدار پدر در خانواده،

- د) گسترش روابط دوستی در بین جوانان و روابط جنسی خارج از چارچوب ازدواج،
 ح) افزایش ناسازگاری زناشویی،
 و) کاهش نرخ مولید و میزان رشد جمعیت،
 ز) کاهش روابط کلامی اعضای خانواده در نتیجه گسترش ابزار تکنولوژیکی،
 ک) تغییر در الگوهای همسرگزینی و کاهش نقش خانواده در این مسئله،
 ل) گسترش تعارضات نقشی زنان در خانواده در نتیجه اشتغال تمام‌وقت آنها،
 م) افزایش خانواده‌های خودسرپرست و بدسرپرست زنان و فقدان حمایت بیمه‌ای کافی از این زنان.

۲. گسترش معضلات اجتماعی مرتبط با حوزه زنان و خانواده

- الف) افزایش آمار تکدیگری کودکان و زنان،
 ب) کم‌رنگ شدن فرهنگ عفاف و حجاب در جامعه و در میان زنان،
 ج) گسترش اعتیاد و سایر آسیب‌های اجتماعی در بین زنان،
 ح) گسترش مصرف‌گرایی در میان زنان،
 و) گسترش جراحی‌های زیبایی در بین زنان و تغییر ملاک‌های هویت‌بخش،
 ز) مشکلات پیش روی زنان ایرانی ازدواج کرده با اتباع خارجی به‌خصوص افغانه،
 ک) فقدان نظام حمایتی ویژه از زنان سالمند با توجه به بالا بودن امید به زندگی در میان زنان نسبت به مردان و احتمال بیشتر تک‌زیستی آنان در زمان سالمندی.

۳. معضلات حوزه پزشکی مرتبط با زنان

- الف) گسترش سرطان در بین زنان به‌ویژه سرطان سینه،
 ب) احتمال بیشتر ابتلا به پوکی استخوان در بین زنان،
 ج) افزایش اضطراب‌ها، فشارهای عصبی و شیوع افسردگی در بین زنان به‌خصوص زنان شاغل.

۴. خلأهای قانونی حوزه زنان و خانواده

- الف) فقدان سیاست‌ها و قوانین حمایتی از زنان خانه‌دار،
 ب) فقدان قوانین حمایتی کافی جهت حمایت از امنیت اجتماعی زنان،
 ج) فقدان قوانین کافی جهت حمایت از زنان سرپرست خانوار و بدسرپرست.
 د) اشتغال زنان و اقتضائات آن.

منابع و مأخذ

۱. کارآمدی نظام جمهوری اسلامی ایران در مسائل زنان، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، ۱۳۸۹.
۲. کاظمی‌پور، شهلا. مقدمه‌ای بر ضوابط توسعه و جمعیت با ملاحظات فرهنگی و سیاسی و اجتماعی، دفتر سیاسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، اردیبهشت ۱۳۸۹.
۳. رجبی، شهناز. مروری بر قوانین هفت دوره مجلس شورای اسلامی در موضوع زنان و خانواده، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، بهمن‌ماه ۱۳۸۹.
۴. رضوی، بهزار و آرین قلی‌پور. مهندسی فرهنگی ضرورت نهادی شدن فرهنگ مشارکت سیاسی زنان، ماهنامه مهندسی فرهنگی، سال سوم، ش ۳۹-۴۰، فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۹، شورای عالی انقلاب.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۱۴۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: با نمایندگان مردم در مجلس نهم ۲۹. آشنایی با دستگاه‌ها، قوانین، چالش‌ها و مهمترین آمارهای حوزه زنان و خانواده

نام دفتر: مطالعات فرهنگی (گروه زنان و خانواده)

تهیه و تدوین: آسیه ارحامی

ناظر علمی: سینا کلهر

همکار: اکرم باجلان

متقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. دستگاه‌های حوزه زنان و خانواده

۲. قوانین

۳. آمارهای جمعیتی، اقتصادی و فرهنگی

۴. چالش‌های حوزه زنان و خانواده

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۱۱/۳